

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe un jum. . 12 "
Pe o lună . 2 "
Numi de Duminică
Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și
America . 10 Cor.
Numi de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2-3.
—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Guvernul și Episcopii.

Este o pretenție prea justificată a guvernelor, ca episcopii să se rețină dela un amestec în afacerile statului, sub orice fel de titlu și sub orice fel de formă. În concepția ideală a statului episcopii, capii organizațiilor religioase a cetățenilor, sunt gândiți ca cei mai puternici spriginitori ai guvernelor. Biserica, — o instituție dumnezeiască și nu lumească — creiază, cultivă și sporește virtuțile cetățenești și dă organismului statului viața adevărată, fără care el ar rămânea un mecanism mânat de puterea brută și în orice moment, când isvorul acelei puteri brute ar seca, s'ar opri în funcționarea lui, și s'ar risipi în nimic.

În realitate raporturile între stat și biserică să îndepărtează foarte mult de concepția lor ideală, spre paguba ambelor instituții. Și nu biserica este care tinde spre această îndepărtare; din contră ea să apără în contra silei guvernului, însă adeseori fără succes.

Nu avem aici în vedere numai biserica românească, ci toate bisericile din țară, când acuzăm guvernul că vrea să modifice scopul înalt al organizației bisericești al cetățenilor. În țara noastră guvernele să razimă pe putere. Așa zisul regim »constituțional« este numai o ficțiune, și o ficțiune conștientă. Atât popoarele, care trăiesc în această țară cât și guvernele, care le stăpânesc știu foarte bine că regimul constituțional este numai o haină de paradă, menită a ascunde principiul brutal — al puterii

— pus în acțiune, în acest stat al puterii fi-
rește biserica și episcopii, nu au decât un
tărâm de activitate foarte strâmtorât. Căci
guvernul nu privește în acești episcopi, pe
administratorii și cultivatorii domeniului su-
fletesc al cetățenilor, nici pe tovarășii săi
cei mai valoroși în promovarea binelui ob-
ștesc, ci îi judecă din punctul de vedere al
puterii: cutare sau cutare cleric, destinat de
autoritatea superioară bisericească sau de
reprezentanții creștinilor a deveni ocârmuitor
al unei eparchii, fi va el un bărbat care
întră în toate împrejurările în voile mele, a
le guvernului, sau nu? Și fiindcă aceste vrei
ale guvernului, care ocârmuiește cu prin-
cipiul puterii, trec adeseori peste legile
»constituționale«, înțelege ori cine că exa-
menul, la care este supus candidatul de epi-
scop, prin guvern este — să zicem — foarte
delicat. Să fie episcopul servitorul altarului,
dar să fie totodată și servitorul guvernului.

Guvernul este deci acela, care când cere
ca episcopi să se rețină dela un amestec
în politică calcă el însuși acest principiu, și
vrea să facă din capii bisericești agenți po-
litici ai săi, pe care să-i diriguiească după
trebuință, dela Budapesta, când și cum va
voi. Acestei tendențe a politice de stat bi-
serica noastră ortodoxă a adus până acum
multe jertfe. Numărul episcopilor noștri
»canonici« cari n'au putut să treacă cu
succes și examenul »delicat« al guvernului
sporește mereu. Dar nu numai confesiunea
noastră a suferit prin aceasta condamnilă
politică a guvernului păgân, care se inspiră
numai de principii materialiste ale puterii

brutale. Episcopia catolică din Diacovar,
sediul energicului episcop croat Strössmayer,
este și astăzi vacantă, deși s'au împlinit 4
ani dela văduvia ei, Nu se găsește în nu-
mărosul cler înalt al bisericii catolice un
vrednic ocârmuitor al acestei eparchii? Nu,
fiindcă candidații prezentați de papa, cad la
examenul calvinului Kossuth. La Oradea-
mare este vacantă de multă vreme episcopia
catolică. Aci să complică chestiunea și prin
o dotațiune de bani extraordinar de mare a
scaunului, și pentru un guvern păgân banul
are un deosebit preț.

Se credea că cele mai multe șanse de
a ocupa acest scaun le-ar avea Dr. Lany,
care a ocupat un loc distins la Curtea
principelui moștenitor Francisc Ferdinand.
Partidul poporal, care face parte din gu-
vernul coaliționist, crede că ar fi peste toată
măsura nedrept, când oamenii lui *politici*
ar fi trecuți cu vederea și a înscris la exa-
menul guvernului doi candidați pe deputații
clericali și șoviniști Alexandru Giesswein
și Ioan Molnar. Nici partidul independist
nu vrea însă să rămână mai în urmă, și
face propagandă pentru Lévy, omul său
politic. În sfârșit guvernul, pentru a scăpa
din toate aceste situațiuni, care n'au de a
face cu misiunea bisericească a episcopului,
caută după un candidat »neutral«, pe care
l'ar fi găsit în persoana episcopului din
Zips, Parvy. Episcopia continuă însă a re-
mânea vacantă.

Și o episcopie sârbească, cea dela Buda,
din care ieșise actualul patriarh sârbesc
dela Carloveț, să ține de guvern îndelungat

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Noaptea, pe Sena...

*Ce sombră și largă tristețea se 'ntinde
Când picură ploaia pe ape 'n surdină,
Când picură ploaia pe apele negre,
Pătate departe cu stropi de lumină...*

*S'așterne atunci imensa tristețea,
Din nopțile toamnei răsfărânte în mare,
Tristețea ce doarme în inimi cernite,
In vieți risipite pe-a crimei cărare...*

*Le targic adoarme orașul 'n ploaie
Și turlile 'n noapte răsună sonore:
Pierzându-și ecoul pe ape, departe,
Oftează în turnuri târziile ore...*

*S'ascund vagabonzii sub vechile poduri
Și balta se umple de sgomote stranii:
Îi mârâie câinii ascunși în unghere
Și aleargă, speriați de lumină, guzganii...*

Paris, Iulie 1909.

Victor Eftimiu.

Din literatura italiană.

Orazio Grandi.

L o l a.

Când bătrânul Nardo simți că-și dă sufletul,
chemă pe Lola, care suspina lângă fereastră, cu
fața la zid. Lola ridică capul său oacheș, cu
pânze de paiangeni în părul încâlcit, cu fața schim-
bată de plâns și de pulbere și se apropie de pat.
De cealaltă parte era Santi, cu părul alb și cu
ochii împăienjenți.

Soarele trimitea o fâșie de raze în odăița aceea
în neregulă, dar nu ajungea până la pat.

— Lola — zise Nardo cu glas ce se sfârșea
și cu capul fetei strâns pe cutia aceea de oase
care era pieptul lui istovit — Lola, îmi făgă-
duiești?

Nu zise altceva. Se pricepea că era cea din
urmă frază dintr-o convorbire ce se făcea în
fiecare zi, între pereții aceia sărăcăcioși.

Nardo simți între mâinile sale uscate, tremu-
rând corpul fetei.

Lola ridică capul și se uită în ochii tatălui său,
apoi se uită la Santi, pe a cărui față sbârcită se
citea nerăbdarea, iar prin ochii înfundați în cap
trecea o rază mai vie de lumină. Într-o clipă
văzu toată povestea trecutului: mama sa moartă
de trudă; lunile de lipsuri, fără o bucată de
pâine și pe Santi care îi ajutaseră; apoi văzu
pierderea casei și a pământului și pe Santi care
le dăduse un acoperiș; apoi văzu boala tatălui
său și pe Santi care a veghiat nopți d'arândul,

deși slab și el, dar numai ca Lola să-și odih-
nească corpul rupt de oboseală.

Lola se uită iar la tatăl său, care nu vrea să
moară fără să auză un răspuns și-i zise:

— Îți făgăduiesc.

Și se aruncă iar peste corpul lui aproape ja-
pân, pe când în corpul său, tinerețea i-se revolta
într-o mișcare instinctivă a sângelui, gândindu-se
la sacrificiul ce l făcea.

Cine știe cât timp a stat așa, biata Lola, fără
să știe de ea, de par'că visa. Pe urmă simți cum
cineva o luă de mână și tresări și se sculă în
sus, Santi o trăgea la o parte, departe de pat.
Tatăl ei înghețase: suflul acela ce Lola sim-
țise pe obraji, fusese sufletul lui.

Lola scoase un strigăt și căzu jos.

Santi se uită lung la ea, la fata aceea fru-
moasă de douăzeci de ani, care căzută acum
pe scânduri, era scăldată de razele soarelui. Fă-
gădui se că o să fie a lui. Se uita la sânul ei
virgin și plin, făcut ca să fie acoperit de săru-
tări nebune de dragoste puternică; se uita la pi-
cioarele ei desculțe și mici să le cuprinzi într'o
mâ â, se uita la mâinile ei de copilă, la părul ei
undulat, la pleoapele închise, ce ascundeau doi
ochi de foc. Se uită lung, și se simți turburat.
Se plecă peste fața Lolei, ca și cum ar fi vrut
să-i dea o sărutare, și-i zise la ureche:

— Nu, Lola, nu. Ești liberă... poți să te măriți
cu cine-ți place.

Lola deschise ochii: în ochii lui Santi erau
două lacrimi; pe fața lui se citea bucuria. În
pat, corpul lui Nardo par'că îi auzea și par'că se
uita la ei.

timp în vacanță. Fără îndoială și aci tot examenul politic este cauza că nu să ocupă scaunul văduvit. Noul episcop al Budei trebuie să fie tot un fel de Bogdanovici, căci de aceștia are nevoie guvernul și — spre norocul bisericii — ei să găsească mai rar și mai anevoie.

Românii din Bucovina către moștenitorul de tron. Zilele trecute, cu prilejul conferinței comitetului național românesc din Bucovina, președintele comitetului d. Iancu cav. de Flondor, a adresat moștenitorului de tron, arhiducelui Francisc Ferdinand, telegrama dela vale:

Cu prilejul vizitei Alteței Voastre la Sinaia, când Alteța Voastră a ținut să asigure poporul românesc despre stima și considerațiunea ce i-o păstrați, »Comitetul național românesc« m'a însărcinat ca să exprim Alteței Voastre sentimentele de iubire și omagiu ale populației românești din principatul Bucovinei, credincioasă întotdeauna casei domnitoare și monarchiei.

Principele moștenitor a răspuns prin următoarea telegramă:

Vă rog atât pe dv. cât și pe membrii comitetului național românesc să primiți mulțămirile mele cele mai călduroase pentru sentimentele dv. patriotice și pentru devotamentul către patrie, a românilor din Bucovina, care mi-a cauzat atâta bucurie.

Francisc Ferdinand.

Slovacii cer grațiarea părintelui Hlinka. Ziarul »Slovenski Tizdenik« anunță, că deputatul slovac Hodza, a prezintat Sâmbătă ministrului de justiție, o petițiune iscălită de peste 3000 de slovaci, cari cer M. Sale grațiarea părintelui Hlinka.

Națiunile slave nu vor lua parte la congresul medical din Budapesta. O nouă loaitură s'a adus congresului internațional de medicină, care va avea loc la toamnă în Budapesta.

Societatea medicilor din Carniolia a decis să se abție ostentativ dela congres, pentru a protesta contra persecuțiilor la cari sunt supuși slavii din Ungaria.

I-se părea un vis, și totuși Santi îi zisesse: *Esti liberă!* Dar glasul lui i-se părușe un gemăt. Santi era bătrân, dar pe fața lui ofilită, de câte ori Lola nu a văzut scăpărând flacăra patimei, nu mai uitându-se la ea. Când Lola a fost bolnavă, simțise cum cineva îi săruta și i umezeea mâna: era Santi care plângea. O singură dată el, cu fața aprinsă, schimbătă, aproape înfricoșată a vrut s'o sărute: și ea l'a gonit. El, în genuchi pe pământul tare al câmpului, i-a cerut iertare, și i-a zis: *frumoasă copilă a sufletului meu.*

Santi avea suflet bun, și Lola n'a mai suferit de foame, iar Nardo a trăit un an mai mult.

Când odaia se umplu de umbre iar din pat se simțea cum vine frigul morții, Lola n'a mai vrut să se uite. Pieptul îi era rupt de suspine, și s'a lăsat ca Santi s'o ducă de mână, departe, peste câmpia întunecoasă, care aducea Lolei mângâieri de miresme și glasuri ciudate cari păreau sărutări și vorbe cari îi spuneau de cei douăzeci de ani ai săi.

Mâna lui Santi părea de oțel. Lola îi vedea umbra lui, întărită parcă de o putere nouă și i auzea răsuflarea grăbită. Nu au schimbat nici o vorbă pe tot drumul.

Când au ajuns în casă, în casa aceia în care dansa alergase flămândă și desperată ca să ceară ajutor, mâna lui Santi slăbi și Lola se trânti pe un scaun într'un colț.

— Lola, zise Santi, casa aceasta este a ta; moșia este a ta.

Ingenunchiase înaintea ei: pe părul alb bătea umbra opaițului, fața îi era în umbră.

În rezoluție se spune, că aceasta măsură se ia în înțelegere cu corpurile celorlalte națiuni medicale, *ca nici o națiune slavă să nu ia parte la congres.*

Cum se vede, *succesul medicilor români e desăvârșit* și exemplul lor se întinde din ce în ce mai mult. Nu va mai dura mult și nici un om civilizată nu se va mai găsi, care să nu cunoască adevărata situație din Ungaria.

Presa vieneză și măsura lui Apponyi. Ziarul semioficios »Wiener Allgemeine Zeitung«, sub titlul »Maghiari și Români«, se ocupă de ordinul lui Apponyi de a se înlătura limba română în studiul religiei, arătând cât de nedreaptă și cât de nerealizabilă este această măsură. Mai mult: ea este și absolut nefolositoare *chiar din punctul de vedere ungiuresc*, prin urmare noul uz al lui Apponyi este pur și simplu o șicană.

Ziarul citat crede că Apponyi nici n'a căutat să lovească atât în naționalități cât în grupul lui Justh, care caută o apropiere cu naționalitățile.

Articolul se termina astfel:

«Din punct de vedere civilizator, politic și cultural este însă de regretat că guvernul ungiuresc în loc să cultive în mod conștient particularitățile idealiste ale naționalităților ungiuresc pe terenul religios, lovește în ele într'un mod cu totul nepotrivit, numai din josnice motive de tactică de partid.

«O înaltă politică de stat ungară nu trebuie nici odată să jignească susceptibilitatea românească, acolo unde acesta este perfect îndreptățit. În înțelegerea românilor cu ungiurii stă viitorul și binele imperiului coroanei sf. Ștefan».

Părerii cu privire la o nouă fundamentare a învățământului nostru primar.

IV.

Dar cărțile de citire mai pătimesc și din alt punct de vedere. Limba în care sunt scrise, bine că e clară și românească, dar nu e destul de inteligibilă pentru copii; ea operează uneori cu cuvinte literare pentru noțiuni pentru cari în limba populară există cuvinte corăspunzătoare. Învățătorii, cari sub povara altor greutăți pe cari

li-le impune legea ungiurescă nici nu mai au vreme sau poftă să se gândească mai cu băgare de samă la limbă, urzesc acest fir mai departe, așa că uneori rămâi uimit de zăpăceala ce se produce în capul bietului elev, căruia i-se vorbește despre »modestie« și alte virtuți cari în viața noastră nu sunt de odată atât de nouă, încât să n'avem pentru ele și numiri populare, singurele pe cari le va întrebuița și așa elevul — devenit bărbat*).

În legătură cu acest punct atrag atenția asupra broșurei dlui dr. I. Manolescu: *Chestia țărănească*, partea I. București 1905 (C. Göbl, 1.50 leu), broșură plină de erezii pedagogice pe de o parte, care însă cuprinde și o samă de puncte de vedere esențiale, cu privire la anomalia limbii literare în școala primare, unde e loc numai pentru limba în adevăr maternă.

Lucrul acesta nu e tocmai lucru de șagă, cu atât mai puțin, că urmările lui sunt cât se poate de grave. Căci greșelile de limbă nu sunt de obicei numai greșeli de limbă, ci în cele mai multe cazuri și greșeli de logică, și dacă nu alte motive, cel puțin aceste trebuie să i determine pe cei din fruntea învățământului de a lua chestia de limbă în o mai serioasă considerație*).

Din nesiguranța aceasta izvoresc d. e. greșeli ca *copii*, în loc de *băieți* (v. Vatra școlară 1909, pg. 143. Se zice d. e.: copii și fete, în loc de băieți și fete, sau copii și copile; copii, singur, înseamnă băieți și fete laolaltă) *oameni și muieri*, în loc de băbați și muieri; oameni sunt și muierile. Interesant e că cuvântul *om* în limba populară are și înțelesul de român. D. e. trei oameni și un sas: în care caz *oameni* stă în loc de români.

Tot astfel e semnificativă numirea de *român* pentru om; un român cât un munte, — asta nu vrea să zică că respectivul om e român de naționalitate, ci că omul respectiv era un om zdravăn. (În înțelesul acesta obține *român* foarte des și la Agârbiceanu). Astfel de lucruri trebuie să-lămurite în școală; ele n'ar fi de loc plictisitoare. De obicei școala însă nu se oprește la astfel de lucruri (îi arde doru de *gramatică!*) și nici chiar la lucruri mai grave ca d. e. la stereotipa

*) V. și Vatra școlară nr. 1 (1909): Modele de lecțiuni (mechanice N. A.).

*) Cât de puțin ne batem noi capul cu limba s'a dovedit și cu ocazia comemorării lui Eminescu. Nu s'a auzit nicăiri la noi o vorbă despre Eminescu și limba românească cu toate că s'ar fi putut scrie lucruri extraordinare de frumoase și de instructive despre o astfel de temă. Vezi cugetările lui Eminescu despre limbă în »Serieri literare și politice« (ed. ge I. Scurtu) pg. 14—15, 293 și 310.

— Tu vei fi frumoasa copilă a sufletului meu.

Nu mai era nici o îndoială: visase. De-acum Lola aparținea lui Santi.

Se vorbi mult pe tot țărmul Gamberaia. «Asta nu este înșurătoare, este un păcat. Bătrânul a dat cu plasa: mortul s'a dat la fund împreună cu ceilalți, iar fata a rămas în plasă. Șiret, moșul!... Dar o să vedem noi isprăvitul!»

Lola se ducea la biserică îmbrăcată cu o roche de mătase neagră, cu cercei de aur și cu un lanț la brâu ce putea să coste trei sute de lei.

Dar nu era mândră: băga pe toți în seamă, vorbea cu toți, zimbea cu toți.

Când îi vorbeau de Santi, uitându-se la ea cu milă, Lola se aprindea la față.

— O îmbracă ca pe o regină!... Și o iubește, o iubește...

— Ca un bunic! răspundea vre-o femeie.

Lola pleca ochii, și se depărta.

Deseori se oprea să vorbească cu Paolo di Vestro. Paolo era un băiat cum se cade, blând și drăguț. Câte-odată Paolo când o vedea ieșind pe ușa bisericii, își lăsa prietenii cu cari sta de vorbă, îi ieșea în cale și o însoțea o bucată, până ce treceau de ulcioara *della Fontana*. Ajunși acolo, Lola se oprea din mers și-i strângea mâna: nu voia să o însoțească mai departe, nu pentru altceva, dar nu voia.

Paolo pricepea: pentru bătrân. Pleca capul, strîmbându-se și se întorcea ploat.

Dar pe țărmul Gamberaia începuseră să rîză și să bârfească.

— »O să vedem noi isprăvitul«.

Santi era liniștit.

În serile de vară, când țăranii se duc la treierat, iar Lola rămânea acasă, pe jumătate goală la lumina lunei, cu brațele sub cap, cu ochii gânditori, el, bătrânul sta ceasuri întregi uitându-se la ea, nemișcat, pierdut; apoi se apropia binisor de dansa, zicându-i:

— Frumoasa sufletului meu!

Lola dădea un țipăt, apărându-se cu mâinile; cu fața albă se ridica în sus, speriată ca de un lucru urt ce o rupea din mijlocul închipuirilor de dragoste de care avea nevoie.

Lola nu se plânsese nimăru de cele ce se petreceau între ea și el și totuși toți o priveau ca și cum ea s'ar fi plâns tuturor din Gamberaia: Paolo di Vestro părea că înțelege mai bine decât toți, iar Santi mai bine decât Paolo.

Într'o zi, bătrânul o luă de mâni: fața îi era turburată iar ochii roșii.

— Lola... îi zise, și glasul i-se opri în gât și-i întoarse fața încolo, parcă ar fi vrut să plângă.

Lola simțea nevoia să fie apărată, să fie ajutată nu cum o ajutase Santi în trecut; să fie apărată de un vrășmaș care o coprindea, care o făcea să tremure, care-i zăpăcea mintea și-l puneala în vine. Nu a avut puterea să ceară această apărare lui Santi.

Însă, când Paolo di Vestro, sub sălcile dela Fontana îi spuse că i-a cețit în fundul inimei, că numai tinerețea este făcută pentru dragoste și că o iubea la nebunie; lui, Lola a avut puterea să-și deschiză inima și din ochii ei deschiși

greșală pe care o fac începând dela protopopul până la cel din urmă cantor toți, dar — preotul și învățătorul cu atât mai virtuos, și care deci intră în mintea copilului dela început ca un monseno: »și nu ne duce pe noi în ispită și ne mântuiește de cel rău«, în loc de *ci*. Aici nu e o obicinuită greșală de limbă, ci e o greșală de logică, și că ea se face în biserica noastră așa de des e nu mai puțin decât o dovadă cât de neresios se ia la noi, o rugăciune de aprofunditate a lui »Tatăl nostru«. Legarea părții a două a rugăciunii, de cea dintâi, când ea trebuie să fie tocmai anilitea acesteia, dovedește că cei ce fac această greșală nu-și dau seamă de ce zic, când se roagă, ci dau numai drumul gurii să torăie p'aci încolo, fără ca să se mai și gândească... Un învățător cu simț pentru limbă și pentru logică va găsi, atrăgând atenția elevilor asupra unei astfel de greșeli, și o ocazie potrivită de a introduce pe elevi în vechea limbă bisericească și cronicărească, în care *ci* avea un alt înțeles decât cel de azi, (= anume dar, care se mai întrebuințează ici colea și azi în proza poetică).

Un rău tot așa de general mai e și acela pe care ni l oferă pas de pas cuvântul *căci*, care se întrebuințează în locul lui *că*. Cine are ocazia de a ceti mai des scrisori dela țărani rămâne uimit de întrebuințarea consecventă a lui *căci* în loc de *dacă*, (ierțați *căci* nu v'am mai scris de mult, pricina a fost *căci* am fost învăluit tare cu lucru...) ceace e o greșală câștigată în școală. Dar mai interesantă e confundarea lui *căci* cu *că*; (Vatra Școlară nr. 15, scrie d. e. despre o broșură: »o recomandăm, *că* e o cârtică foarte instructivă, în loc de *căci* sau, mai bine chiar, *pentru că*). Ce ușor și ce frumos s'ar fixa și în cazul acesta înțelesul exact al fiecărui cuvânt și diferența dintre ele, și ce legătură frumoasă s'ar putea face cu vechea limbă românească și în special cu limba bisericească, pe care țăraniul nostru o aude Duminecă de Duminecă la slujbă. Câte lucruri neînțelese din biserică i-ar putea lămurii câte o scurtă observație de ordin limbistic. El aude d. e. »Dumnezeule, Dumnezeule, *căci* m'ai lăsat? sau »*căci* s'au sculat (vrăjmașii) împotriva mea«, dar e mare întrebarea dacă și înțelege ce spune prin acel *căci* vechiu, care înseamnă *pentru ce?* și care aslăzi și-a schimbat cu totul înțelesul.

Pe calea aceasta s'ar face cea mai bună concentrație naturală și efectivă cu religia. În acelaș timp un învățător dibaciu ar putea găsi cea mai bună ocazie de a arăta copiilor, că limba unui popor nu e ceva gata, ci e ca o ființă vie, care se schimbă în cursul vremurilor și de a-i introduce ceva mai bine în lupta pe care o duce limba în scopul de a se afirma. În legătură cu aceste ar putea aduce înainte următoa-

mari se vedea tot focul ce o ardea: nevoia de a fi iubită, așa cum visase în visele sale de spasmuri și de fericire.

Și când Paolo îi zise:

— Dă-mi o sărutare;

Lola i-o dete, încât Paolo simți cum îi arde gura.

De atunci nimic n'a mai putut reține pe Lola. Instinctul se răscula. Iși uită de casă, de moșie, de sculele de aur. Câmpia toată i-se părea strâmtă pentru setea ei de libertate. Pe jumătate descinsă, așa cum fugise din casă, stătu mai multe zile cu Paolo di Vestro... O văzură cu el, lipită de el. Amândoi frumoși și voinici, rîdeau cu nepăsare, cu ochii plini de fulgere, cu nerușinarea pe buze.

Și într-o zi, delirul lor se sfârși. Lola galbenă, cu părul în neregulă, fricoasă ca o hoată, urcă strada della Fontana, trecu prin vie și intră în casă.

Țăraniul îi spusese că Santi n'a mai ieșit din casă.

Lola intră, căută prin odăile goale, și când ajunse la cea din urmă, deschise ușa dând un strigăt.

Santi era acolo, țapăn în pat. Durerea îi curmase viața, dar chipul îi era senin, și ochiul ca de sticlă se uita la ușe.

Părea că zice:

— Nu, Lola, nu. Iești liberă, poți să te măriți cu cine-ți place.

Trad. din Italienește de P. Robescu.

rele cuvinte ale lui Șaguna (cari ar fi o bună punte de trecere la o anumită parte a activității acestui mare arhieru): Limba e ca un pom viu, care în toată primăvara se schimbă: ramurile bătrâne și fără suc se uscă și cad, mlădițele tinere ies și cresc, frunza veștejește și se scutură, dar alta nouă curând îl împodobeste, — toate ale lui se fac și se prefac, numai trupina rămâne aceeași. (V. Biblia, Sibiu 1856 pag. VII).

Medicii români din Viena și congresul din Budapesta.

Răspuns la apelul dlui Dr. Rejtő Sándor și la declarația dlui dr. Dumitreanu Agost, în afacerea memoriului medicilor din România.

Viena, 2 August.

Se stie că doctorul maghiar Rejtő Sándor a făcut în »Pesti Hirnap« un apel către medicii români din Ungaria să ia poziție ca martori în fața congresului, că cele cuprinse în memoriul medicilor români nu sunt decât »calomnii și acuze nedrepte«.

De fapt, s'a și găsit în curând o coadă de topor, d. August Dumitreanu, care să se supuie ordinului Dr.-ului Rejtő și să ceară acelaș lucru și dela ceilalți medici.

Față de acestea, medicii români originari din Ungaria și stabiliți în Viena au crezut de a lor datorie să ia poziție în mod fățiș.

În urma convocării dlui Dr. Lazar Popovici ei s'au întrunit și au redactat următorul memoriu:

În numărul 172 dela 22 Iulie n. a. c. al ziarului »Pesti Hirnap« a apărut sub titlul »România orvosai« un articol iscalit de d. Dr. Rejtő Sándor. Acest domn face apel la intelectualii de naționalitate română din Ungaria și în special la medici — mai cu seamă la cei aplicați în funcțiile statului — ca să ieie poziție contra memoriului medicilor din România. Lansarea apelului o motivează cu împrejurarea, că în justiția modernă acuzatului nu i-s'ar da crezământ, fiindcă el are voie a se apăra și cu minciuni și că acuzații fiind în acel memoriu maghiarii, deci nu ei au să se apere, ci e o datorință a cetățenilor maghiari de naționalitate română din Ungaria, ca să spulbere calomniile și minciunile memoriului.

Trecem la ordinea zilei asupra acestui apel precum am trecut asupra expectorărilor ridicole ale dlor Preisz, Weisz etc. cari cu întreaga presă maghiară dimpreună, cu o simplă negare a faptelor și cu înjurături — dar nu cu dovezi — au înuerat a combate memoriul.

Aflând însă în nrul 176 al susamintitului ziar, că un biet român — d. Dr. A. Dumitreanu, protomedic la poliția din Pesta — ca un tipic slujbaş al stăpânirii ungurești tresare speriat la glasul acelui apel și din tusculumul său din Șard, dă în vileag o declarație în limba maghiară arătându-ne în colorii vii pe prototipul demn de compătimire al slujbaşului ungar, de naționalitate română, care la cel mai mic semn al stăpânilor săi dă pe patriotul patentat, ca să nu-și periclitizeze pâinea — dealtcum cu muncă cinstită câștigată, dar legată de sentimente patriotice maghiare — nu mai putem sta indiferenți față de cele publicate în ziarul maghiar.

Ne vom rosti dară cuvântul și noi — medicii români, originari din Ungaria, — cari dela început în interesul adevărului trebuie să declarăm, că memoriul colegilor din România n'a atăcat nici pe colegii ma-

ghiari, nici națiunea maghiară, ci el în termeni bine chibzuiți și calmi aduce la cunoștința lumii culte starea deplorabilă, în care se află românii din Ungaria în urma actualului sistem politic de acolo și cu argumente bine precizate motivează absența colegilor din România dela al XVI-lea congres medical internațional, care are să se țină în August la Budapesta.

Cetind apelul dlui dr. Rejtő, te cuprinde mirarea, ba chiar indignarea, că dânsul — ca maghiar neaoș, pe cum credem să fie, — căci cu renegați sau neomaghiari de vorbă nu stăm — pretinde dela medicii români din Ungaria, ce dânsul ca maghiar neaoș și om cinstit în cazul analog sigur nu o ar face, ca adecă ei să ridice pumnul asupra fraților lor din regat, cari în memoriul lor n'au zis altceva, decât că nu pot și nu vor primi ospitalitatea unei stăpâniri, care conform dovezilor elocvente persecută și subminează existența etnică a lor 3 și jumătate milioane de frați ai lor. Un astfel de apel nu corespunde spiritului secolului al XX-lea, ci celui din evul vechiu, când stăpânului i-se da voie, ca dintre sclavii săi să târască în arenă ca gladiatori frate contra fratelui și să se delecteze în lupta fratricidă.

Dorința d-lui Dr. Rejtő dealtcum, pe cât e de dureroasă și revoltătoare pentru noi, pe atât e de caracteristică pentru stările actuale din Ungaria, unde eată un maghiar își poate permite și luxul d'a provoca pe românul din Ungaria, ca să se arunce asupra fratelui său din regat din simplul motiv, că acest din urmă spune lumii culte durerile ce le suferă fratele său sub sistemul politic din Ungaria. Iar ca starea deplorabilă a românilor din Ungaria să iasă și mai evident în relief, iată că apare pe arena maghiară gladiatorul designat — d. Dr. Augustin Dumitreanu — și ca român de naștere nu se rușinează a se arunca asupra fraților săi din regat. Suntem firm convinși, că acest român deplorabil n'a putut să comită fapta aceasta neromânească din convingere, ci numai din frică, ca să nu-și peardă postul, să nu i-se poată reproșa, că nu ar fi patriot adevărat maghiar, ce e o condiție sine qua non pentru slujbașii statului ungar — ori de ce origine ar fi.

Colegi maghiari! Inchipuiți-vă, că trăiți într'un timp de opresiune d. e. al absolutismului lui Bach și că un maghiar ca funcționar al acestui regim sub masca patriotismului s'au de dragul pâinei sare asupra Voastră, ca să facă hatărul regimului, pe cum a făcute d. Dr. Dumitreanu față de frații săi d'un sânge și de o origine din regat; oare nu l-ați fi condamnat Voi pe acest trădător de neam? Răspunsul sigur că numai afirmativ poate fi. Aprobați dar fapta detestabilă comisă contra neamului, său din partea dlui Dr. Dumitreanu? Sigur că nu — vor răspunde cei neaoși și cavaleri dintre Voi. — Nu vă mirați dar, că și noi în justa noastră indignare nu avem cuvinte destul de aspre în frumoasa noastră limbă, ca îndestul să înfierăm purtarea neromânească a acestui individ uitat de sine și de originea lui, căruia nu-i putem zice alta, decât să-i exprimăm condolențele, că — încărunit până acum în cinste și omenie — chiar în amurgul vieții i'a dictat soarta tristă, să-și terfească cinstea națională românească de dragul unei bucături de pâine amare.

Cât despre temeinicia memoriului colegi-

lor din România, Vă rugăm să priviți în actele stăpânirii Voastre, în registrele judecătorilor și în protocoalele penitenciarelor din Vaș, Seghedin etc., când singuri o să Vă convingeți, că acel memoriu numai adevăruri dureroase pentru români și neresturbabile pentru Voi conține.

Iar Vouă — iubiți colegi din România — și pe aceasta cale Vă exprimăm sincerile noastre mulțămiri pentru iubirea frățească, ce ați arătat-o față de românii din Ungaria, prin memoriul Vostru.

Indeosebi suntem adânc recunoscători onoratei asociații a medicilor din România și în special ilustrului domn profesor Dr. Babeș, a cărui răspuns adresat dlui profesor Dr. Reisz îl subscriem și noi și recunoaștem în el gândurile și expresia sentimentelor noastre.

Acum adresăm către Voi — iubiții noștri colegi și frați din Ungaria — un călduros apel chemându-Vă, ca împreună cu noi să protestați, dacă stăpânirea ar constrânge pe unul din Voi, ca contra convingerii și conștiinței lui, lăsându-se ademenit de vocile de sirene dumitreane, să ia parte la congres.

Viena, 19 Iulie (1 August) 1909.

Dr. Sterie N. Ciurcu, Dr. Emanuil Doctor, Dr. Constantin Mândrilă, Dr. Lazar Popovici, Dr. Mariu Sturza, Dr. Iosif Turcu.

Din cercul deputatului dr. Mihali.

Conferența deputaților români. — Așezarea pietrei fundamentale a bisericii din Chizeni. — Darea de seamă a deputatului d. dr. T. Mihali.

Ileanda-mare, 2/15 Iulie.

— Dela corespondentul nostru. —

Dupăcum se proiectase, serbările împreunate cu darea de seamă a președintelui clubului deputaților noștri naționaliști au reușit peste așteptări.

Conferența deputaților.

Conform programului înainte stabilit, clubul deputaților noștri a avut o conferență la Dej, la care au participat d-nii deputați T. Mihali, I. Maniu, G. Popovici, I. Suci, A. Vlad, Alex. Vaida-Voevod și St. Petrovici. În această conferență s'a stabilit *programul de acțiune* pentru ferii, hotărându-se tinerea mai multor *adunări populare* și împărțindu-se raioanele, în cari se vor ține aceste adunări.

Conferența s'a ținut în locuința dlui dr. T. Mihali. Deodată cu d-nii deputați înșirați mai sus ne sosise încă un oaspe plăcut: poetul *Octavian Goga* din Sibiu.

Sărbarea din Chizeni.

Sâmbătă după prânz oaspeții sosiți în Dej — cu excepția dlui deputat dr. I. Suci, care a fost chemat telegrafic acasă, — au plecat la Chizeni, ca să ia parte la serbările împreunate cu așezarea pietrei fundamentale a bisericii, ce d. dr. T. Mihali o zidește pentru poporeni de pe moșia D-sale.

Pentru primirea oaspeților s'au făcut mari pregătiri, cu porți de frunză verde și inscripțiuni cu »Bine ai venit« etc. Dimprenă cu cei mai sus pomeniți sosită și Rev. domni *Octavian Domide*, canonic și *dr. Victor Bojor*, prof. de teologie din Gherla, *dr. Clemente Barbul*, adv., *dr. Ioan Cherecheș*, adv., *Gheorghe Gradovici*, adv., *Aug. Pintea*, oficiant de bancă, *Ioan Moldovan*, cand. de

adv., toți din Dej, și d. *Matei Pop*, preot în Ocna-Dejului.

Duminecă dimineața, afluență colosală de popor din Chizeni și satele din jur. Mulți preoți și laici inteligenți chiar și din jurul Gherlei, depărtare de altfel destul de mare.

La 8 se începe serviciul divin pe locul unde se zidește biserica. Servesc Rev. d. *dr. Oct. Domide*, canonic, ca preot pontificant, cu o asistență de 11 preoți.

La sfârșitul sf. liturgii d. dr. Oct. Domide, cu cunoscuta-i vervă de orator bisericesc, rostește o predică de toată frumuseța, în care foarte potrivit desvoltă cum trebuie să fie iubirea adevărată, pornind din cavintele sf. Evanghelii. »Fiți și voi una, precum și eu«...

A urmat apoi actul sfințirii pietrei fundamentale, în care s'a așezat și următorul document:

La cei de față și cei viitori sănătate! Ziditu-s'a acest sf. lăcaș de rugăciune întru preamărirea lui D-zeu și implorarea milei lui nemăsurate din dania proprietarului a-estui pământ d. *dr. Teodor Mihali*, deputat în cameră și soția sa Eleftera năse. Porescu, în anul 1909 dela nașterea Mântuitorului, supt domnia M. Sale Impăratul și Regele Fransisc Iosif I, supt Pontifcele Roman Papa Piu X, fiind arhiepiscop și Metropolit I. P. S. Sa domnul dr. Victor Mihali de Apșa, Episcop de ecesan de Gherla Es. Sa d. dr. Ioan Szabó, iar vi-ar gen. epis opese Ioan Giurgiu, canonic.

Așezarea pietrei fundamentale s'a săvârșit după ritual sfintei noastre biserici greco catolice prin Sfinția Sa domnul dr. Octavian Domide, canonic, cu ajutorul alor 11 preoți, — în fața unei mari adunări de popor, dornic de izbândirea dreptății lui și în fața noastră veniți din depărtări: penru a-i lumina cu cuvântul calea adevărului.

Reverse Domnul mila lui asupra dărilor noastre!

Chizeni, în 1 August st. n. 1909. (Urmează subscrierile).

După sf. slujbă a avut loc un prânz bogat de 100 tacâmuri. Pentru ospătarea poporului s'a construit un pavilion separat, a fost frumos decorat cu flori și frunză verde de stejar.

Două tarafuri de lăutari animau publicul.

La 2 masa s'a ridicat, iar convoiul de de trăsuri împodobite cu flori și frunză verde, s'a pus în mișcare și am plecat cu toții la Ileanda, ca să luăm parte la actul dării de seamă.

Darea de seamă a dlui Mihali.

La intrarea în Ileanda o poartă, triumfală, la care în fruntea unei imense mulțimi de popor, iubitul nostru deputat este salutat, prin rostul vrednicului fruntaș dr. Victor Pop, avocat în Ileanda-mare, care în frumoasa-i vorbire a arătat sentimentele de alipire a poporului față de deputatul său. Binevențează apoi atât pe d. deputat dr. Mihali și soția sa, cât și pe ceilalți deputați. Fetița Viorica Vaida îmbrăcată în costum național recitează o poezie, apoi atât ea cât și celelalte 5 fetițe costumate ofer buchete de flori dlui și d-nei dr. Mihali și celorlalți deputați.

După salutările reciproce, marea de oameni se pune în mișcare și plecăm la locul destinat pentru adunare.

Ajunși acolo suntem întâmpinați de ceilalți parte a mulțimii.

Se constituie biroul, proclamându-se de președinte părintele *I. Pocol* din Bazaș, iar notar d. *Ioan Moldovan*. Autoritatea este reprezentată prin d. primpretore Almási.

Punct la orele 2 p. m. d. președinte prin o cuvântare însuflețită deschide adunarea,

dând cuvânt iubitului nostru deputat dr. T. Mihali, care își rostește discursul de dare de seamă, pe care îl dăm aici în întregime.

Iubiți alegători!

Noi deputații naționalităților nemaghiare din această țeară, ca adevărați reprezentanți ai poporului, dela începutul activității noastre am privit de o plăcută datorință, ca în fiecare an să ne ținem dări-e de seamă în fața alegătorilor noștri, pe de o parte ca și dânsii să aibă cunoștință despre mersul afacerilor politice, pe de alta pentruca prin aceste întâlniri să închiegăm cât se poate mai tare legătura firească dintre noi și popor.

Acesta a fost scopul meu când v'am invitat la aceasta întrunire, în care îmi țin de plăcută datorie a vă face darea de seamă despre activitatea mea și a clubului parlamentar al partidului naționalităților.

Vă mulțumesc din inimă, că ați venit într'un număr atât de mare la aceasta întrunire.

Fraților! Faptul, că azi D-voastre ați venit la darea mea de seamă într'un număr atât de însemnat pe cum și faptul, că mai mulți colegi deputați, pe cari aveți fericirea a-i vedea în mijlocul D-voastre, — (trăiască deputatii noștri!) m'au însoțit venind din depărtări mari pentru a lua parte la darea mea de seamă, dovedește, că azi noi cu toții inteligență și popor deopotrivă suntem conștii de chemarea noastră și în aceste zile de o însemnătate istorică suntem gata a aduce orice jertfe pentru binele și fericirea neamului nostru și a patriei comune.

Patru ani de zile au trecut, de când am fericirea a vă reprezenta în dieta țării, pentruca să vă apăr interesele D-voastre și ale întreg neamului meu. Cei mai grei patru ani de zile din viața mea! Precum bine știți, în acest restimp atât eu cât și colegii mei în activitatea noastră politică am întâmpinat cele mai mari greutăți, atacuri și persecuții nesfârșite din partea contrarilor noștri politici, cari atacuri și persecuții v'au ajuns și pe mulți dintre D-voastre. Și oare pentruce atâția persecuții în contra noastră? Nu ne împlinim oare datorințele de cetățeni cinstiti față de patrie? Am atăcat noi cândva pe vre-un popor conlocuitor cu noi în țara aceasta, în drepturile lui? Am conspirat noi cândva contra patriei? Nu fraților! Aceste acuze nimeni nu ni le poate aduce. Din conștiința noastră și celelalte naționalități nemaghiare întotdeauna am fost cei mai credincioși și mai loiali cetățeni ai patriei și ai Monarchului nostru.

Care a fost însă răsplata acestor mari virtuți ale popoarelor nemaghiare din această țeară? Persecuții fără sfârșit, confiscarea celor mai elementare drepturi și desconsiderare desăvârșită!

Nu voiesc cu aceasta ocaziune a vă înșira toate acele neîndreptățiri și persecuțiuni, ce s'au făcut în contra noastră zi de zi în restimpul de când guvernul actual conduce afacerile țării și nu voiesc a vă spune amănunțit toate acțiunile clubului național, făcute cu scopul de a combate și a arăta lumii culte procedura nedreaptă a acestui guvern, pentrucă atunci expunerea mea s'ar extinde prea mult, de altă parte acțiunile noastre vă sunt cunoscute din vorbările rostite în dietă și din dările noastre de seamă de până acuma.

Fraților! Să ne fie permis a arăta pe scurt procedura de guvernare lipsită de orice sentiment de drepte a guvernului coaliționist și a vă face cunoscute motivele crizei actuale, și în fine a-mi da părerea referitor la deslegarea acestei crize.

Înainte de aceasta cu trei ani, când guvernul coaliționist a primit guvernarea țării, toată lumea se aștepta, că acest guvern poreclit de mare guvern național, conform făgăduințelor sale va face tot posibilul pentru consolidarea relațiilor politice și pentru binele și fericirea țării. După o guvernare de trei ani de zile ne-am convins că acest guvern nu numai că n'a fost vrednic să fie numit mare guvern național, dar a fost cel mai slab și cel mai nefericit guvern dela înțroducere constituționalismului în țara aceasta. Aceasta părere nu este numai a mea și a colegilor mei, ci este o părere generală și împărtășită de toți oamenii politici serioși și de toți oamenii cu mintea sănătoasă.

Dacă privim stările politice ce s'au creat în ultimii 3 ani de zile, ne cuprinde o adevărată jale de cele ce le vedem pe toate terenele vieții publice. Aceasta jale, pot afirma cu toată convin-

gerea sufletului meu, că se resimte la toate naționalitățile din țară, pentru că azi nimeni nu poate prevedea ce sfârșit va avea dezastruoasa încercătură în care a adus țara guvernul coaliționist prin guvernarea lui imprudentă și lipsită de orice rezon de stat. — Să ne întrebăm, din ce a urmat aceasta încercătură?

La aceasta întrebare este foarte ușor de răspuns și sunt convins, că la aceasta întrebare atât d-voastră cât și locuitorii din aceasta patrie afară de guvern, și clasele privilegiate, vor răspunde unanim, că marea încercătură politică a urmat din aceea, că guvernul nu și-a împlinit făgăduința primită în pactul ce l-a avut cu coroana, ca o condiție principală — adică după terminarea agendelor curente de guvernare numai decât să introducă legea electorală a votului universal, egal și secret așa după cum s'a pretins chiar din partea împăratului.

Votul universal.

Cea mai elementară lege a vieții sociale este ca fiecare individ să și împlinească făgăduințele și obligămintele sale, căci fără de aceasta nu poate exista viața socială nici viața de stat. Și este o concepțiune sancționată de întreaga societate omenească, ca individul care nu și împlinește făgăduințele și obligămintele la cari s'a angajat, nu poate fi considerat de bărbat serios și cinstit. — Ce să zicem atunci, când un guvern compus din cei mai mari bărbați, cari existau pe acele timpuri nu și-au împlinit făgăduința și obligamentul dat capului încoronat? Dar nu numai atât, ci tot acest guvern s'a încercat folosindu-se de ocazii prielnice, ca să eludeze legea votului universal storcând într'un moment critic dela capul încoronat aprobarea unui proiect de lege electoral pe baza pluralității, ca astfel și pe viitor să asigureze hegemonia statului pentru clasele privilegiate, cari de 1000 de ani nefericesc aceasta țară prin o guvernare nedreaptă și favorabilă numai acestor clase, dar foarte păgubitoare pentru majoritatea claselor democratice, pe cari și prin acest proiect de lege ar fi voit să le excludă din guvernarea țării, cu toate că regele înțelegând dorința obștelor și pătruns de ideile moderne constituționale și-a exprimat dorința, ba prin pactul cunoscut dintre guvern și coroană a impus în mod imperios guvernului, ca prin o nouă lege electorală să se facă posibil, ca majoritatea locuitorilor, adică straturile democratice și ale naționalităților să fie reprezentate în legislațiunea țării.

Lucru ne mai porrenit și unic în felul său, că atunci când regele dorește și impune întărirea și dezvoltarea constituționalismului prin o lege modernă prin care s'ar introduce democratizarea guvernării, — să se găsească un guvern, care pe sine se numește constituțional, să se opună dorinței regelui și chiar și în contra făgăduințelor date să se nizuiască prin introducerea legii electorale plurale, ca și pe viitor să susțină guvernarea pe seama oligarchiei feudale, căci atunci când s'ar introduce legea electorală pe baza principiului pluralității, adică cine are avere și-i om învățat (cu carte) să aibă trei voturi, iar camenii săraci și fără studii numai câte zece înși să aibă un singur vot, — cum zic, cu o astfel de lege din nou și cine știe până când ar ajunge țara de pradă claselor privilegiate.

Legile școlare și congrua.

Fraților! Guvernul coaliționist nu numai prin aceea a păcătuțit, că nu și-a împlinit datorința, ca să introducă legea votului universal, ci a păcătuțit în mod neiertat prin aceea, că abătându-se dela programul său a făcut o mulțime de legi păgubitoare țării, care în mare parte contribuiesc la neliniștirea locuitorilor țării, deoarece prin aceste legi sunt atacate cele mai vitale interese culturale și economice a tuturor naționalităților din țară. Legile școlare și legea de congrua a ministrului de culte în cele mai multe dispoziții ale lor vatămă în mod flagrant drepturile naționalităților și în mod vădit atacă autonomia bisericădscă, având scopul de a maghiariza toate naționalitățile și de ale împedeca în dezvoltarea lor liberă în cele culturale și religioase.

Colonisările.

De asemenea sunt periculoase pentru naționalități și dispozițiile guvernului referitoare la colonisări, din cari dispoziții reese în mod evident, că naționalitățile pe viitor vor fi împedecate și

în dezvoltarea lor economică și vor fi pauperizate în mod fatal.

Dar mai păcătoasă este procedura guvernului coaliționist în ceea ce privește guvernarea prin ordinațiuni ministeriale, cari nu sunt în consonanță cu legile positive, ba în cele mai multe cazuri sunt diametral — opuse legilor sancționate.

Este lucru notoric, că cea mai mare tiranie se face la umbra legilor și în aceasta privință guvernul coaliționist a dat dovadă netăgăduită, că în ce chip se pot eluda legile sancționate și cum se poate prin ordinațiuni să se facă o guvernare în sensul strict al cuvântului teroristică.

Organizarea partidului.

Dintre cele multe dispoziții, prin ordinațiuni ministeriale contrari legilor positive și date cu intențiunea de a neîndreptăți și a teroriza naționalitățile din aceasta patrie să vă amintesc numai câteva:

Ministrul de interne prin ordinațiuni și hotăriri, aduse prin organele sale subordonate a declarat, că nu există și nu poate exista în aceasta țară partidul naționalităților, care partid reprezintă majoritatea locuitorilor; prin urmare că nu este iertat, ca acest partid, ca și alte partide politice să se poată organiza și precum bine știți încercarea noastră de organizare, ce s'a făcut prin comitetul dela Arad esmis în mod legal, a fost interzisă și esmișii noștri au fost pedepsiți pe cale administrativă cu amendă și închisoare. Un lucru ca acesta nu se mai pomeneste în state constituționale. Tot ministrul de interne prin felul său de a da ordinațiuni confidentiale adresate organelor administrative a introdus în administrație un sistem de spionaj și terorizare așa încât locuitorii cari aparțin partidului naționalităților și al social-democraților, cu un cuvânt, cari nu aparțin partidelor coaliționiste sub fel de fel de pretexte ridicole, sunt pedepsiți cu amendă de bani și închisoare din partea organelor administrative. Mă provoc în privința aceasta la arhivele pretoriale din toată țara și cu deosebire la arhiva pretorială locală, în care cu mii se află judecățile în prevericații și alte delict, prin cari s'au nefericit materialmente atâtea familii, așa încât cu drept cuvânt se poate susține, că dacă va mai continua acest sistem de persecuții, pe cale administrativă, va urma nimicirea materială și pauperizarea totală a tuturor civilor din țară, cari nu aparțin partidelor coaliționiste.

Nu te poți ruga nici la D-zeu în limba ta.

Nedrepte și ilegale sunt dispozițiile referitoare la dreptul de întruniri.

Ce să zicem despre dispozițiile ministrului de culte? care după cum vă este cunoscut chiar și din presa maghiară, în timpul mai recent a ordonat cercetări disciplinare cu sutele în contra învățătorilor naționalităților din toată țara sub pretext, că aceștia nu ar produce destul de mare progres în instruirea elevilor în limba maghiară, cu toate că în legea școlară este dispoziție clară, că sub acest pretext nu se vor lua la răspundere învățătorii naționalităților până la anul 1910. Iar referitor la exercitarea liberă în chestiunile confesionale bisericesti tot acest ministru a avut temeritatea să ordoneze, că în școlile populare de stat preoții sunt datorți a propune religia, ba chiar și rugăciunile în limba statului, pe care în ținuturile naționalităților elevii nu o înțeleg — cu un cuvânt prin aceasta ordinațiune li-se interzice naționalităților de a se ruga lui D-zeu în limba lui maternă. Tot în aceasta ordinațiune ministrul de culte dispune, ca acel preot catechet, care nu se va acomoda acestei dispoziții, va fi lipsit de congrua; față de aceasta dispozițiune atât de jignitoare pentru bisericile naționalităților, forurile competente a acestora bazându-se pe legile bisericesti autonome au interzis preoților cateheței ca să propună religia în limba statului și au ordonat ca religia conform dispozițiilor dogmatice și usului legal de până acuma și conform principiului exercierii libere de religione, — să se propună și mai departe în limba maternă. Aceasta dispoziție dată în mod firesc și natural din partea forurilor bisericesti ajungând la cunoștința ministrului de culte, acesta numai decât a recercat toate forurile episcopesti, ca să și revocce ordinațiunile bazate pe lege, căci la dincontră ministrul de culte va sista congrua de pe întreg teritorul diecezei.

Conflictul dintre biserică și guvern.

Așa s'a ivit cel mai flagrant conflict între ministrul de culte și forurile competente bisericesti. Ce va fi sfârșitul acestui conflict nu se poate prevedea.

Un lucru însă este sigur, că forurile bisericesti nu pot ceda din punctul lor de vedere legal și dogmatic. Deci verosimil ministrul de culte dacă mai rămâne la putere cu o trăsătură de condei va detrage congrua tuturor preoților naționalităților nemaghiare.

Iată domnilor pentru ce a fost de lipsă legea congruei, adică pentruca ministrul de culte să aibă arma în mână de a putea amenința și nimici pe toți preoții naționalităților nemaghiare, cari nu vor voi să propună religionea în limba statului și cu siguranță se poate prevedea, că mai târziu tot acest ministru, care dela venirea sa la putere a turburat pacea religioasă în aceasta țară, va avea temeritatea a dispune, ca limba statului să se introducă și în biserică. Judecând după aceste fapte temerare ale ministrului de culte cu drept cuvânt putem fi îngrijorați de soarta așezămintelor noastre religioase și culturale; căci precum vedem tot acest ministru are temeritatea de a ataca chiar și dreptul de proprietate a foștilor grănițeri Năsăudeni confiscându-le pe nedrept fondurile culturale și denegând de ani de zile lichidarea stipendiilor sutelor de tineri grănițeri, cărora forul competent le-a încuviințat aceste stipendii.

Persecuțiunea presei.

Ce să vă mai spun despre nădrăvăniile ministrului de justiție? Știți cu toții și știe toată lumea cultă, că de când acest ministru a ajuns la putere este clătinată autoritatea justiciară pe toate terenele, fiind condus acest resort important de interese de partid și făcându-se dispoziții, ca pe cale criminală și în deosebi în procesele de presă să se procedeze fără nici o cruțare față de jurnalistica naționalităților și a claselor, cari nu aparțin coaliției.

Drept dovadă la toate acestea sunt pedepsele enorme de bani și de temniță, ce s'au adus în timpul de când acest guvern este la putere constatând fiind pe baza datelor oficiale (culese de »Tribuna« N. R.) și ratificate chiar și de vestitul Scotus Viator, că în ultimii trei ani de zile s'au măsurat în procesele de presă față de naționalități și celelalte clase democratice peste două sute ani de temniță și peste două sute de mii coroane amendă în bani. Câtă risipă de avere și confiscare de libertate fără de nici un motiv și fără de nici un reson mai înalt politic! Așa și pe acest teren se intenționează din partea guvernului nimicirea și pauperizarea tuturor oamenilor cari nu aparțin partidelor coaliționiste.

Colonizări.

Ce privește conducerea resortului de agricultură, cine judecă mai superficial, ar putea crede că în această direcțiune s'au făcut și se fac unele îmbunătățiri, — dacă însă vom cerceta mai de aproape lucrul, ușor ne vom convinge că și în aceasta privință guvernarea este subț toată critică, deoarece majoritatea covârșitoare a locuitorilor din țară se ocupă cu agricultura, precum în trecut așa și în prezent guvernul foarte puțin, aproape nimic n'a făcut pentru promovarea economiei rurale mai ales considerând, că pentru promovarea industriei statul jertfește sume enorme, cu drept cuvânt s'ar putea aștepta, ca și agricultura rurală să fie mai bine încurajată și sprijinită.

Dacă vom considera că politica de colonizări a ministrului de agricultură condusă de un șovinism maghiar nemotivat, țintește ruina și nimicirea popoarelor nemaghiare din țară, — noi cu toată tăria cuvântului trebuie să protestăm în contra acestei politici de colonizare, care dacă se va mai continua, în scurtă vreme va nimici total economicește toate naționalitățile nemaghiare, căci bine ne este cunoscut, că din cele 100 de milioane proiectate pentru colonizări, cea mai mare parte din aceasta sumă o folosește pentru salvarea claselor aristocratice decăzute materialmente. În privința aceasta cea mai splendidă dovadă este cazul mai recent a familiei Makray din comitatul Hunedoara, în care guvernul i-a dat acestei familii 700 mii coroane pe o moșie, pe care mai înainte tot statul o cumpăraseră în licitație publică cu 230 mii coroane prin urmare numai în cazul acesta sa dat de cinste unei familii boerești din

averea statului de aproape o jumătate de milion de coroane.

Ce ar urma, dacă ar deveni lege, proiectul ministrului de agricultură referitor la colonisări și cumpărări de moșii, în sensul căruia proprietățile mai mari nu s'ar putea vinde mai multor mici proprietari, ci ar avea drept statul, ca să le cumpere cu scopul de a face colonizări de maghiari.

Din toate acestea se vede evident, că și ministrul de agricultură lucră în mod sistematic în direcțiunea ca să împedescă dezvoltarea economică a naționalităților nemaghiare și prin urmare atacă în existența ei materială populațiunea, care face majoritatea țării deci imediat contribuie și la ruinarea statului.

Ce se face la departamentul Industriei și comerțului.

Cât privește conducerea resortului de industrie și comunicație, știți cu toții ce imense abusuri sau făcut și se fac pe baza legii referitoare la sprijinirea industriei și a comerțului.

Între altele multe vă este cunoscută și tranșacția renumită făcută de ministrul acestui resort, cu un mare întreprinzător de lemne din Viena, în sensul căreia întreg materialul de lemn trebuincios pentru căile ferate din Ungaria, pe timp de un deceniu îl va furniza aceea firmă, monopolizând acest ram important de comerț firește în detrimentul micilor întreprinzători și în detrimentul proprietarilor de păduri, cari în urma acestei tranșacțiuni, pădurile bune pentru traverse și alte lucruri la căi ferate în timp de un deceniu numai la aceasta firmă le pot vinde, care fiind fără concurent oferă prețurile, cari îi convin ei.

Matrapazlăcurile lui Wekerle.

Et nunc venio ad fortissimum virum! Și acesta este d. ministru prezident și de finanțe, pe care lumea s'a obicinuit a-l ținea de mare genialitate financiară și să poată să fie pentru gospodăria d-sale, dar în ce privește gospodăria statului, lasă foarte mult de dorit, pentru că în ultimii trei ani de zile a urcat spesele cu sute de milioane, fără ca să se îngrijască de izvoare de venit; iar la împrumutul de stat contras mai recent cu firma Rotschild — precum știut este, a păgubit statul cu aproape 30 milioane, așa încât dacă se va mai continua chivernisarea averii statului și mai departe tot în aceasta direcțiune, de sigur va urma deschișurarea și bancrotul bugetului țării.

Chestia armatei.

Nu putem fi îndestulăți nici cu conducerea resortului ministrului de război, deoarece și pe acest teren în loc ca să se desvolte arta militară și în loc să se desvolte virtuțile militarești, se lucrează din răzputeri numai și numai la maghiarizarea acestei instituțiuni și mai ales la honvezime. Se introduce în armată politica de partid, sufocându-se orice manifestație, just sentiment național a soldaților de naționalitate nemaghiară, — ba în cele mai multe cazuri se bruschează și se insultă soldatul numai din căciulă că nu e maghiar. Noi deputații clubului naționalităților toate acestea le privim de lucruri neplăcute și odioase pentru armată, chiar de aceea la ocazia venită unul dintre cei mai valoroși colegii noștri de statul Dr. Iuliu Maniu prin o vorbă ținută în parlament, în mod foarte temeinic a protestat în contra introducerii politice de rasă și de partid în armată, cerând ca în serviciul militar să se observe

cu cea mai mare strictețe un tractament uman bazat pe principiul egalei îndreptățiri.

Domnilor și fraților! Este trist și destul de posomorit tabloul, pe care vi l'am făcut în scurte cuvinte despre situația politică de acum și vă mărturisesc sincer, că și eu regret din tot sufletul meu, că de present guvernarea țării este așa precum v'am expus-o, și eu țin de-o sfântă datorie, ca în aceste zile de grea încercare să se constate lucrurile așa precum sunt.

Majestatea Sa.

Unica mângăiere o avem în aceasta situație desperată, că până când partidele coaliționiste și guvernul priu politica lor nefastă au adus lucrurile la o adevărată catastrofă, celalalt factor constituțional, adică regele încoronat, prin repetițiile declarații solemne, că voiește introducerea votului universal, prin urmare dorește ca, în sfatul țării să fie reprezentate în mod egal toate păturile sociale, aceasta ne face să sperăm că să vor schimba lucrurile spre bine.

Lucru constatat deci că, dorința regelui și a maselor din toată țara este una și aceeași, adică democratizarea guvernării și deslegarea cinstită a chestiunilor sociale pe cale constituțională, în sensul principiilor de guvernare modernă. De 3 ani de zile s'a manifestat aceasta dorință a coroanei, congruentă cu a maselor, — durere însă până azi nu s'a putut concretiza, deoarece guvernul a pus toate piedecile, pentru ca să zădărnicească realizarea acestor dorinți și s'a năzuit a ridica muri chinezești între rege și popor, ca înțelegerea să o zădărnicească și ca în apa turburată să poată pescui mai departe.

Iredentiști ori agenți ai Vienei?

Astfel guvernul în mod nedemn s'a năzuit a ne ponegi pe noi naționalitățile înaintea regelui susținând că am fi conspiratori iredentiști, panslaviști și știe Dumnezeu încă ce; — iar acasă în țară, și chiar în parlament, pentru a ne face odioși în ochii maghiarilor, ne-au acuzat și ne acuză mereu, că am fi agenții Vienei.

Constat mai înainte de toate că aceste două acuze în același timp se exclud una pe alta și constat în mod hotărât că aceste au fost false în trecut, false în prezent și în viitor, dacă vor mai avea temeritatea a le susține.

Toate naționalitățile nemaghiare din această țară, precum în trecut, așa și în prezent, voiesc a-și vedea asigurate condițiile de viață națională în această patrie și toate luptele lor politice dovedesc, că sunt pe deplin conștii de rolul important ce-l are monarhia noastră în politica europeană, — deci aduc jertfe enorme pentru întărirea și mărirea acestei monarhii, și sunt pe deplin convinse, că interesele lor sunt identice cu interesele mari ale monarhiei și ale dinastiei Habsburgice.

Vizita dela Sinaia.

Să sperăm, că lucrurile se vor desvolta în mod firesc și că criza actuală se va rezolva într'un chip, care să satisfacă și naționalitățile nemaghiare. Ca dovadă că speranța aceasta ne poate fi justificată, fie-mi permis a mă provoca la marile evenimente, ce s'au petrecut acum decurând între dinastia noastră și între dinastia statului român, cu ocaziunea înaltelor vizite a moștenitorului nostru de coroană la Sinaia, cari evenimente au fost apreciate după merit atât din partea presei române, cât și a celei străine.

În marele ziar »L'Independence Belge« d. e. s'a publicat un articol din care țin să vă citez următorul pasagiu: »La modul spontan eu al acestei minunate primiri, de cari s'au împărtășit înalții oaspeți ai familiei regale la Sinaia, se mai adaugă și alt sentiment, acela al conștiinței că, arhiducele Francisc Ferdinand va fi odată un părinte iubitor și un protector binevoitor și drept al milioanelor de români din Ungaria și Bucovina, dintre cari pe cei din Ungaria îi caracterizează, că întotdeauna au fost credincioși și devotați casei de Habsburg!«

Într'adevăr o mare mângăiere sufletească trebuie să avem noi români din țările Habsburgice astăzi, când vedem relațiunile oficiale atât de favorabile, ce există între monarhia noastră și România și când vedem legăturile atât de prietenești dintre înalții suverani ai Austro-Ungariei și ai României, — legături întărite în mod neîndoielnic prin primirea atât de cordială și ami-

cală, ce i-s'a făcut A. S. I. moștenitorului de tron Francisc Ferdinand la curtea regală a regelui Carol al României. La această primire grandioasă și în că au conlucrat într'o armonie perfectă toți factorii din regatul român, atât regele și familia s'a înaltă cât și poporul.

Dar ca din aceste raporturi prietenești să poată izvorî rezultatele dorite de toți factorii politici, și ca să se poată realiza ceiace credem că s'a intenționat prin crearea acestor raporturi prietenești, adică întărirea, consolidarea și înflorirea monarhiei noastre și a României, logica lucrurilor cere în mod imperativ, ca politica de maghiarizare și contopire a naționalităților odată și pentru totdeauna să fie curmată și ca naționalitățile din țara noastră să fie considerate și apreciate după adevărata lor importanță! Dacă în rezolvarea crizei, ce bătute astăzi țara, se va ținea cont de acest principiu singur mântuitor, atunci în mod firesc și natural se poate deslega toată încurcătura mare, în care am ajuns.

Ce cerem noi?

Astfel noi cerem și pretindem delăturarea cât mai grabnică a guvernului coaliționist, care este cauza tuturor încurcăturilor și nefericirilor din țară, și cerem alcătuirea unui atare guvern democratic, care să ne dea garanță deplină, că în timpul cel mai scurt va introduce legea votului universal, egal și secret pe baze mai largi, și că prin aceasta se va introduce o adevărată democratizare a guvernării, prin care se vor deslega în mod echitabil chestiile mari naționale și sociale, precum și cele de drept public, cari azi sunt la ordinea zi'eii.

De sine înțeles, că la alcătuirea noului guvern cu drept cuvânt pretindem, ca să fie ascultat și considerat și partidul nostru, care reprezintă majoritatea locuitorilor din această țară și cerem și pretindem garanță deplină pentru libera dezvoltare națională, economică și culturală.

Fraților! Aceste am dorit să le desfășur în darea mea de samă cu această ocaziune și vă mulțămesc încă odată din inimă pentru frumoasele manifestații de iubire și alipire față de persoana mea și vă rog ca și pe viitor să-mi păstrați aceste sentimente de dragoste și iubire, care-mi sunt atât de prețioase, asigurându-vă ca și în viitor în toate acțiunile mele voi fi călăuzit de iubirea, ce o păstrez cu atâtă sfințenie față de Dvoastră și față de neamul meu întreg și care iubire îmi dă curajul de a lupta pentru binele neamului meu până la sfârșitul vieții mele! (Aplause îndelungate și însufletește).

Discursurile celorlalți deputați.

După d. Mihali ia cuvintul d. Dr. G. Popovici, deputatul și protopresbiterul Lugoșului și cu cuvinte amăsurate și bine cumpănite adresează popoului o vorbire însufleteitoare, în care între altele zice cam următoarele: »C'a venit din depărtare, mare, din o țară, care odinioară se administra de sine, din Bănău, e cu greu ca să răspundă, cu atât mai virtos, că d. Dr. Mihali dimpreună cu simpaticea sa doamnă au parcurs Bănăutul întreg de-a lungul și de-a latul aruncând în toate părțile sămânța însufleteirii. Ca să se revanșeze și bănățeni a venit vorbitorul dimpreună cu colegul său Dr. St. Petrovici, ca și ei să facă aici în Ardeal asemenea. Nu e bine ca unul să tragă în o parte și altul în alta, ci toți trebuie să fim una. Face apoi o paralelă între adunarea dela Blaj și cea dela Lugoș și constată, că adunarea dela Blaj a fost mai însemnată, ca cea dela Lugoș, deși tot atât de buni romini suntem și unii și alții. Vorbește apoi despre adunarea din 1881 și însemnătatea ei, care a avut urmare lupta bănățenilor alături de ardeleni, pentru ca să ne apărăm legea și prinținsa biserică, care redă credință, fără care nici un popor nu poate subsista. Vorbește despre apărarea legii și bisericei, trecând apoi la apărarea limbii strămoșești, periclitată prin noua lege școlară. Scopurile ascunse ale acestei legi însă nu se vor ajunge niciodată, pentru că graiul unui popor nu se poate răpi.

Vorbește apoi despre atitudinea, ce ar trebui să observe guvernul față de noi referitor la aplicarea noastră în deregătoriile statului. Constată dreptatea luptei noastre, prin care vom să ne apărăm ceiace a fost sfânt străbunilor noștri, ca și noi să le putem lăsa urmașilor noștri în formă neatinsă ceiace am primit dela strămoși.

Toți suferim, unul mai puțin, altul mai mult, dar ca să ne putem ajunge scopurile ne trebuie multă jertfă.

Trece apoi la votul universal, și la forma cum s'ar putea realiza aceasta. Pentru realizarea acestuia trebuie să luptăm din toate puterile, asociindu-ne cu aceia cu cari suntem înrudiți în scopuri și tendințe. Răbdare numai și cu timpul vom reuși, pentru că: et

Sacere et pati fortia Romanorum est. Mult trebuie lucrat și răbdat. Dar să nu ne pierdem speranța, căci Dumnezeu și neamului nostru ia hotărît o soartă mai bună.

Felicitați pe alegători, că și-au știut alege atât de norocos pe bărbatul, care se lupte pentru drepturile lor.

Oratorul este viu aclamat din partea mulțimei, care și în decursul vorbirii adeseori l-a însoțit cu viile sale aprobări.

La cuvântul apoi d. deputat Dr. Aurel Vlad, care cu argumente zdrobitoare desvălește spuza de fărâdelegi și nepreptăți, de cari ne face parte acest guvern.

Trecind apoi la votul universal, arată înșămnațitatea lui. În dietă trebuie să ajungă oameni de toate părțile, ca din ciocnirea acestor păreri să rezultă simburile adevărului. Vorbește despre chipul cum se alege birael, notarii; cum se fac legile, la a căror creare ar trebui să-și spună cuvântul toți deputații.

Guvernul însă are recoare de votul universal, ca de figură. El în loc să aducă legea votului universal își bate capul cu legi și ordinațiuni, ca noi să zicem rugăciunile unguerește. Dar oare mai sătul va fi flămîndul de pe pusta Ungariei, dacă noi ne vom ruga lui Dumnezeu unguerește? Noi respectăm legile, nu urim pe nimeni. Și vom aștepta și răbda și de aci înainte, și dreptatea trebuie să resbească.

Intre aplausele sgomotoase ale mulțimii își termină vorbirea întreruptă adeseori de aprobările vii a celor prezenți.

După aceasta d. Dr. Victor Pop dă cetire următorului proiect de rezoluțiune primit în unanimitate cu mare însuflețire:

Alegătorii cercului electoral din Ileana-mare intruniți la adunarea poporală, ascultând darea de seamă a deputatului Dr. Teodor Mihali i-și exprimă neștrămota lor, alipire și încredere față de iubitul lor deputat și aprobând întru toate ținuta și activitatea politică dezvoltată de dânsul și de partidul naționalităților din parlament l-l roagă să continue și mai departe aceeași energie și condus de aceleași principii să ducă și înviitor lupta grea pentru libertatea neamului românesc și pentru bunăstarea și progresul țării întregi.

Totodată apreciind adunarea și situația politică grea, în care se află țara, și care justifică pe deplin politica tradițională a poporului românesc, îndreptată contra exclusivismului de rasă și a prototentei claselor feudale privilegiate și azi, constată că singura cale de rezolvire este democratizarea instituțiilor politice a le țării și spre acest scop pretinde introducerea fără amânare a votului universal, direct, secret și egal, dela care și gur se poate spera apărarea marilor și adevăratelor interese a le neamului românesc a patriei și a dinastiei. Constată cu bucurie afirmarea politică deamă a partidului național român și prelinde ca în rezolvirea marilor chestiuni, dela care depinde viitorul întregii țări și prin urmare și a poporului românesc să se asculte și cuvântul reprezentanților poporului român și a popoarelor nemaghiare din țară cari reprezintă majoritatea țării acesteia.

Adunarea i-și exprimă adâncă sa neîncredere față de guvernul țării, pentru nefasta sa politică, care în continuarea sistemului actual de guvernare, împedecă dezvoltarea țării și validitatea dreaptă a popoarelor ei și periclitează prestigiul de mare putere a monarhiei.

După adunare toți dnii deputați dimpreună cu ceilalți inteligenți veniți din depărtare au fost invitați la masa inimosului avocat Dr. Victor Pop.

Sara la 8 ore a fost producțiune teatrală împreună cu dans la scâlzile dela Buzușa.

Înainte de începerea producțiunii la dorința publicului d. Dr. I. Cl. Juga a cântat vr'o câteva cătece pop. din compozițiile D. Sale, iar d. Aurel Ghelner a cântat din voce 3 doine frumoase, fiind ambii aplaudați.

Reprezentăția teatrală a reușit pe deplin satisfacând pe toți ascultătorii. Toți deputați s'au achitat bine de rolele lor.

D. Pompei Farcașiu care n'a cruțat osteneală, numai ca să asigure reușită bună, e vrednic de toată lauda dimpreună cu trupu sa întreagă de deleanți.

Producțiunii, teatrale ia urmat petrecera cu dans, care în mijlocul unei animații la culme a durat până dimineața. Am văzut foarte multe doamne și dșoare și o pleiadă întreagă de tineri, cari fără îndoială au fost prima garanță a succesului petrecerii cu dans. Resultatul material după cum am aflat e asemenea bun.

O parte din deputați au plecat la căminele lor, iar dnii dușurați Dr. A. Vlad Dr. A. Vaida-Voivod, valorosul adv. Dr. G. Tripou, poetul Goga, Dr. Juga și și Moldovan s'au re'ntors la moșia dlui Mihali în Chizen. Delariu.

Tarul în Franța

Întâlnirea, ale cărei pregătiri se fac deja de săptămâni întregi, a avut loc ieri, în 2 August, între familia țarului și prezidentul republicei franceze Fallières.

De regulă orice întâlnire a capilor unei țări dă mult de vorbit și apropierea alor două popoare se comentează totdeauna ca o întreprindere dușmănoasă față de altele.

Azi însă toate puterile sunt de acord că întâlnirea celor două țări are un caracter pacific. Ziarul »Le Journal de Paris« scrie că principala temă a discuției a format-o chestia Balană.

Faptul, că după vizita făcută lui Fallières Tarul se va întâlni cu regele Angliei, nu prezintă uici o îngrijorare.

Întâlnirea cu Fallières.

La 2 ore 20 minute a avut loc întâlnirea țarului cu prezidentul republicei franceze; cest din urmă era însoțit de ministrul de război și consulul rusesc. Sosirea vapoarelor de război rusești a fost salutăată cu salve de tunuri — și părechea imperiaă rusă a fost bineventată de prezidentul Fallières.

Părechea imperială a trecut de pe vaporul »Standard« pe încrucșătorul francez »Galilee«, și a ținut o revistă asupra escadrei franceze. În onoarea țarului s'a dat un prânz pe bordul vaporului francez »Verité«, cu ocaziunea căruia Fallières a ținut o vorbire, în care a relevat că prezența țarului în Franța e o sancționare a alianței franco-ruse, care cu drept e privită de toată lumea ca garanță a păcii în Europa, în urmă a ridicat paharul în sănătatea familiei țarului, și pentru prosperarea Rusiei.

În răspunsul său țarul își exprimă dorința, ca rezultatul întrevederii lor să fie strângerea cât mai tare a legăturilor prietenești dintre cele două state și închină pentru Franța.

După dejun au azistat la focul de artificii, aranjat de escadra franceză, iar după aceasta familia țarului s'a înapoiat pe »Standard«. La ora 10 și 35 min. întreaga flotilă de războiu a plecat spre Cewes.

Situația în Spania.

După distrugerile vandalice și sălbaticile vărsări de sânge în Spania, în sfârșit i-a succes guvernului să înfrângă puterea resculaților. Era de prevăzut chiar, că revolta în masă a populației în lipsa de organizație, — va fi încurând suprimată — mai mult va da însă de lucru înfrângerea socialiștilor, cari până acum au înfruntat puterea armatei. În Barcelona pacea în parte s'a restabilit, viața a început să-și reia cursul regulat. Sute de revoluționari, cari au îndrăznit să se opuie forței armate, au plătit cu viața această îndrăsnială; mare parte dintre răscnlați au scăpat în munți iar asupra celor prinși va judeca tribunalul militar.

Suprimarea răscoalei.

Din centrul orașului Barcelona, miliția s'a retras cu totul, lăsând în urmă numai puține patrulare de strajă. Tribunalele militare lucrează fără întrerupere, potecile, cari conduc în munte, unde s'au refugiat răsculații, au fost ocupate de sol-

dați și în mănăstirile devastate s'a plasat miliție. Generalul Santiago ține deja revolta ca isprăvită, cu toate aceste fabricile încă nu și-au început funcțiunea, iar proprietarii au promis premiul pentru muncitorii cari vor intra în lucru cu începutul lunei August. Din cauză că abia o singură uzină electrică e în acțiune, — și muncitorii dela fabricile de gaz în grevă — din lipsa de iluminăție ziarele nu pot apărea. În Madrid însă au început să apară — dar au multe greutateți cu transportul, căci trenurile încă n'au fost puse în circulație.

Astăzi se desminte totodată și știrea că, pretendentul de tron Don Jaime ar avea de gând să pătrundă în Spania în fruntea răsculaților. Don Jaime e în Fropdsdorf, un sătuleț lângă Viena și chiar dacă ar avea de gând să năvălească în Spania, acuma e prea târziu.

Adunarea generală a reuniunii învățătorilor bănățeni din dieceza Aradului.

— Raport special. —

Pentru complectarea raportului nostru din numărul trecut, amintim că, în ședința I. de Sâmbătă, d-na Aurelia Păcășianu a cetit o disertațiune despre »Cum s'ar putea, ca învățătorimea noastră să lucreze mai intens și să realizeze scopul formal al învățămîntului nostru în cadrul articolului de lege XXVII din 1907?« Asupra acestei disertațiuni, scrisă cu mare aparat de cunoștințe pedagogice, s'a încins o viudă discuție, prilejind învățătorilor un moment de elevațiune sufletescă. În ședința a II-a, care a avut loc Sâmbătă după ameezi, la orele 3 în biserică, s'au adoptat următoarele deciziuni:

a) Fiind proiectul planului de învățămînt deja elaborat, măritul congres este rugat să-l pună provizor în practică și să deschidă asupra lui o anchetă mai întinsă.

b) Să se organizeze pe temeuri mai solide conferințele metodice, ca învățătorimea să fie în adevăr orientată asupra tuturor directivelor de învățămînt și metod.

c) Chestiunea bibliotecilor parohiale se încredințează comisiei literare a reuniunii pentru a o studia și a-i da o soluțiune până la viitoare adunare generală.

S'a cetit la sfârșit disertațiunea »Formarea caracterului«, de d. Antoniu Nevrincean. Ea a fost ascultată cu plăcere. Comitetul a fost întregit cu 2 membrii. D. Petru Ciucur, a fost ales cassar, iar d. Valeriu Ghilezan, membru ordinar.

Concertul și reprezentațiile.

Lume multă, ca la concertul de Sâmbătă seara, nu s'a mai văzut în Lipova, decât doar cu prilejul adunării generale a »Societății pentru fondul de teatru«, acum sunt trei ani. De data asta sala restaurantului »Regele Ungariei« s'a dovedit prea mică pentru a primi afluența enormă. O mare parte din public a rămas pe afară.

Programul, dupăcum am anunțat, a fost bogat, iar priceperea cu care a fost executat a întrecut toate așteptările. D. Iuliu Putici dirigentul corului și organizatorul principal al seratei, poate fi măgulit de frumosul succes ce a obținut. Corul d-sale s'a relevat bine instruit și cu dibăcie dirigeat. A cântat doinele »Doină doiniță« de Vorobchievici, »Cucule cu peană sură« și »Nu-i dreptate« de Gh. Dima, și »Marșul cântăreților« de Porumbescu.

A plăcut mult duetul de vioară al d-lor Augustin Monția și Adrian Popescu. S'au remarcat amândoi ca violiniști de frumos talent.

Dșoara Aurora Cimponeriu a executat la pian ouvertura din opereta »Crai nou« de Porumbescu, cu multă înțelegere. Dșoara Dora Lepa s'a remarcat prin soprana ei cristalină și amplu în »Aria lui Siebel« din opera Faust și în doinele »Mugur mugur...« de Gh. Dima și »Vai bădiță dragi ne-avem« de T. Brediceanu. Societatea pentru fondul de teatru ar face o frumoasă inițiție, primind în bursieri ei pe dșoara Lepa. — Dșoara Veturia Oros, o pianistă de talent, a cântat la pian cu o discretă măestrie fantasia »Wilhelm Tell« de Th. Oesten. D. At. Lipovan, poreclit »filomela Bănatului«, a fascinat auditorul cu tenorul-i admirabil. A cântat balada

»Groza« de Gh. Dima și vre-o câteva doine bă-nătenești. Comediile »Executorul«, localizată de A. Țințariu și »In rățacire«, localizată de I. Putici au fost jucate de simpatica societate de diletauți, care — după cum cetitorii își amintesc încă — a mai jucat de două ori anul acesta, cu frumos succes.

S'au achitat drăguț de rolurile lor d-șoarele *Veturia Oros*, *Aurora Cimponeriu* și *Viorica Evușian* și nu mai puțin bine dnii *Iuliu Putici*, *Teodor Roxin*, *Sabin Evușian*, *Vasile Groza* și *Ioan Popa*. Publicul a aplaudat satisfăcut până la sfârșit. Jocul ce a urmat, a ținut până la orele 5 dimineața, vesel și fără astâmpăr.

Beuturile și mâncările ce s'au servit în seara de concert, au fost o curată bațjocură la adresa publicului românesc. E de mirare cum de organizatorii petrecerilor românești din Lipova stăruiesc tot la acest restaurant, al cărui proprietar a exploatat, și cu prilejul celor două petreceri din urmă, în modul cel mai revoltător, bunăvoința publicului românesc.

Sedința III.

Se primesc propunerile comitetului și ale comisiunii. Se prelungește cu un an termenul concursului pentru cele trei premii ale reuniunii — și se hotărăște organizarea unei colecte pentru monumentul profesorului de odinioară, Ciontea.

La sfârșit, d. *Iuliu Vuia*, președintele reuniunii, rostește un discurs avântat, punând la inima membrilor cauza culturală a neamului și conjurându-i ca în aceste vremuri grele să fie, ca și în trecut, paznicul celui mai scump tezaur al neamului, — care este limba și legea strămoșească — să stea tari și neclintii ca stânca de granit, ca asfel urmașii să înscrie în istorie cuvinte demne pentru învățătorii din zilele noastre, pe cari soarta i-a menit să fie *generația istorică* a statului învățoresc.

Loteria de obiecte.

Podoaba serbărilor culturale din Lipova a fost fără îndoială expoziția de obiecte, organizată de neodihnitul președinte al reuniunii, d. *Iuliu Vuia*, cu concursul întregii societăți românești din acest ținut, și în special al d-nelor *Elisaveta Faur*, *Adriana Putici*, *Mina Lucaei*, *Iuliana Onu* și *Paulina dr. Mezin*. În prevalență erau expuse obiecte de artă industrială românească, dăruite de d-șoarele și d-nele din loc și din împrejurime. Expoziția a fost aranjată cu mult gust de d-na *Iuliana Onu*.

Cu totul 150 de câștiguri, fiecare în parte un obiect de artă.

Înainte de sortarea obiectelor, precum și în tot timpul serbărilor, s'au vândut în favoarea fondurilor învățătorești ilustrate, donate reuniunii de librăriile: *Socet* din București, *Librăria diecezană* din Arad, *Ionel Comșa* și *N. Țintea* din Săliște, *I. Ciurcu* din Brașov și *Krafft* din Sibiu. S'a realizat și în chipul acesta un câștig destul de frumos.

Fie ca aceste serbări să întărească pe învățătorii noștri în credința lor cătră idealul, căruia și-au închinat viața. »R«.

Cătră cetitori!

Adresăm un nou apel abonaților, cetitorilor și amicilor noștri, și îi rugăm cu toată insistența să binevoiască a-și reînoui abonamentele, a-și achita restanțele și a îndemna și pe alții să aboneze.

Sunt atât de mari sacrificiile împreunate cu necesitățile unui organ de publicitate zilnic, încât e imposibil a le face față cu un stoc de abonați rău plățitori ori neglijenți.

Abonament nou deschidem:

pe un an . . . 24 cor.
» $\frac{1}{2}$ » . . . 12 »
» $\frac{1}{4}$ » . . . 6 »

Pentru lunile de vară, abonații noștri își pot schimba adresele, ziarul li-se va trimite unde vor, dacă ni-se aduce aceasta de cu vreme la cunoștință.

Dr. Ioan Trailescu.

și gânduri
Ce-au cuprins tot universul, incap
bine'n patru scânduri.

Eminescu, Satira IV.

Moartea vrednicului protopop Ioan Trailescu, pe care o anunțasem pe scurt în numărul nostru trecut, a pricinuit în cercuri, largi regrete mari și unanime, pretutindeni unde valorosul bărbat a fost cunoscut. Căci Ioan Trailescu a fost o adevărată podoabă a clerului, unul dintre cei mai distinși între protopopii, nu numai din dieceza Aradului ci din întreaga mitropolie. Multe și adânci simpatii a lăsat mai ales de pe vremea când era profesor la Seminarul din Arad.

Caracter integru, spirit, fin drept și incisiv, el cucerea dela întâia înfățișare pe cel ce venea în contact cu dânsul. În luptele naționale era de o probitate de fer, nici o pată nu are asupra ei aceasta viață curată nobilă și neprihănită. De aceea este deopotrivă pierderea a bisericii și a neamului, prin stângerea prea timpurie a lui Ioan Trailescu.

Rămășițele pământești ale mult regretatului protopop au fost așezate spre veșnică odihnă ieri, în 2 August, în Chișineu. La gropă el a fost petrecut de mulțimea poporului, a prietinelor și fruntașilor veniți din toate părțile.

P. S. Sa Episcopul Aradului, încunoștințat fiind telegrafic la băile din Reichental, și-a exprimat condoleanțele prin telegramă și a delegat pe P. C. Sa protosin celul Roman R. *Ciorogariu* ca să-l reprezinte la înmormântare. Prohodul a fost săvârșit prin P. C. Sa Archimandritul *Vasile Mangra*, cu asistența a treizecișisă de preoți.

În urma sicriului erau membrii familiei, reprezentanții autorităților civile, reprezentanții Reuniunii învățătorilor arădani etc.

Cuvântul funebru a fost rostit, în numele P. S. Sale Episcopului, prin protosin celul Roman R. *Ciorogariu*, scoțând în relief personalitatea defunctului și dându-ne o bogată caracterizare a firei sale alese și distinse. Protopopul Peșteșului, *Alexandru Muntean* alui Vasile, vorbește în numele foștilor lui elevi, iar învățătorul *Dimitrie Boar* în numele Reuniunii învățătorilor arădani, al cărei zelos membru fondator a fost, și în numele învățătorilor din tract, a căror șef iubit fusese ca protopop și inspector școlar.

Dăm aici câteva notițe biografice. Ioan Trailescu, fiul învățătorului Lazar Trailescu din Toracul-mic, s'a născut la anul 1862. Clasele primare le-a urmat în comuna natală, iar celea secundare în Timișoara, Becicherec și Seghedin, unde prin talentul și sârguința sa, a fost în totdeauna primul elev al institutului. Studiile teologice le-a urmat în curs de 3 ani în institutul teologic din Arad, în care timp, cu natura sa plăcut și blând, minte ageră și voință de fer, a făcut recordul pe care altul nu-l ajunsese încă în dieceza noastră — adică, să primească un stipendiu pentru a-și urma studiile la facultatea teologică din Cernăuți.

Conștii de chemarea sa, tânărul Ioan Trailescu, se rentoarce din Cernăuți ca primul doctor în știința teologie al diecezei Aradului. În anul 1885 primește catedra de profesor la institutul teologic-pedagogic din Arad, unde cu un deosebit devotament și ca cel mai ideal profesor, servește până cu finea anului 1894, când după o muncă încredințată ca profesor, dovadă manuscritele sale multe, cu o deosebită însușire, este ales de

protopresbiter al tractului Chișineu. El moare în floarea vârstei când ar fi putut aduce încă multe servicii bisericii și neamului. Fie i țărna ușoară!

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 3 August n. 1909.

Moartea dlui G. G. Assan. O știre întristătoare ne vine din București. D. G. G. Assan, președintele Camerei de comerț din București și deputat de Ilfov, a murit ieri dimineața în localitatea Pontrezina din Helveția. D-sa plecase în străinătate cu d-na Assan și cu d. dr. Petrini Paul, socrul său. Bolnăvindu-se de apendicită, a fost supus unei operații chirurgicale în urma căreia a murit.

D. G. G. Assan e unul dintre cei mai mari industriași și comercianți ai României. Om avut și cult, a ajuns să se distingă în comerț și în politică. De zece ani era președinte al Camerei de comerț din București și în fiecare an prezintă M. S. Regelui rapoarte pline de interes asupra comerțului și industriei.

A făcut parte din comisiunile cari au tratat nouile convențiuni comerciale, contribuind cu experiența sa la deslegarea multor chestiuni de tarife.

Assan n'a fost numai industriaș, comerciant și om politic. A fost și un om de bine, contribuind cu munca și cu avutul său la înființarea multor opere de binefacere.

Moartea lui G. G. Assan dă loc la multe regrete.

Exprimăm și noi adinca părere de rău pentru pierderea prea timpurie a acestui însemnat om al României.

— **Incendiu în Teiuș.** În 31 Iulie un foc mare s'a iscat în Teiuș, fiind potențat și de un vânt vehement. Focul a mistuit 16 case împreună cu toate supraedificiile și recolta de grâu și nutreț. Dauna e mare, se face apel la ajutorul creștinesc al publicului.

— **Sentința în procesul pentru propagandă antimilitaristă din Praga.** Ieri s'a pronunțat sentința în procesul pentru propagandă antimilitaristă. Unsprezece dintre acuzați au fost condamnați la închisoare de 3, 4 și 5 luni. Ceialtați acuzați au fost achitați. În acest proces au fost implicați 47 membri ai partidului național-social.

— **Un congres internațional contra alcoolismului.** Congresul internațional antialcoolic, care s'a ținut la Londra Simbăta trecută, publică acum din lucrările sale că în Scoția, în decursul anului 1907 au fost condamnați 153 de inși pentru omor. Dintre aceștia 129 au comis crimele lor sub influența alcoolului, ceace face 84 la sută. La congresul din Londra au luat parte 26 de guverne și 400 de delegați. Viitorul congres, care se va ține la Haga în 1911, se anunță că va fi și mai bine frecventat.

— **Un preot catolic aviator.** Se anunță ziarului »L'Éclair« din Madrid, că un iezuit din Vallaolid, cu toată criza teribilă de care e sguđuită întreaga Spanie în timpul de față, continuă să se consacre artei aviațiunii. Se zice că Pater Alcunde, așa se numește emulul lui Blériot, ar fi reușit să construiască un aeroplan cu totul nou ca sistem. Aeroplanul se numește »Le Coudor«.

— **Uragane în Stiria și Franța** Se anunță din Graz că în Stiria de Sud a căzut ploaie cu grindină pe o suprafață de 40 kilometrii. S'au distrus viile și au fost omorâte o mulțime de animale sălbatice: căprioare, mistreți, etc. Mulți oameni au fost răniți. La Chambéry s'a lăsat peste regiune un uragan, care a distrus viile și a desrădăcinat arbori seculari. A fost caracteristică apariția locustelor, înainte de deslănțuirea uraganului. Trăsnetele au incendiat mai multe ferme.

x **In drogueria lui Dubiniewicz** Oszkár din Cluj (Kolozsvár), str. Deák-Ferencz nr. 8 se poate căpăta *chiag* litr. 3 cor., *aparate de fotografie* dela 8—200 cor., *Petrol-China* cel mai bun mijloc contra măreței și căderii părului și cărunțirii Prețul 1:20 cor.

x **Decorul cel mai frumos și mai principal** al restaurantelor, cafenelelor și al familiilor sunt albiturile albe ca zăpada și călcate licioase, de o curățenie ideală. Aceia cari pun pond pe aceasta, voiesc să nu fie înșelați și să nu li-se strice albiturile scumpe, le recomandăm marea fabrică de spălat cu aburi »Kristály« din Cluj care și la Brașov are filială. Fabrica aceasta o recomandăm cu căldură.

— Memoria lui Şaguna. »Neamul Românesc« scrie: Urta campanie de pogrîri împotriva lui Şaguna urmează în »Unirea«.

E curios cum un neam nu poate da fanatism național e așa de pângărit de fanatismul confesional.

— Un nou album al dlui D. Comşa. În curând va apărea albumul de creștături în lemn alcătuit de zelosul profesor dela seminarul din Sibiu, d. Dem. Comşa. Ca și celelalte albume va conține și acesta prețioasă lucruri de artă.

20290/1908 B. sz.

Ó Felsége a Király nevében!

A nagyvárad kir. törvényszék, mint esküdtségi bíróság Korn Lajos kir. törvényszék bíró elnöke alatt Dr. Szentlélek László kir. törvényszéki bírósági és Vámosy Mihály kir. törvényszéki bírósági, valamint Jakó János kir. törvényszéki jegyző mint jegyzőkönyvvezető részvétele mellett a vádhatározatában Bocu Széver elleni ízgatás és büntetők feldicsérésének vétsége miatt foglaltvad felett a kir. törvényszéknek 17329/1908 B. sz. a. kélt végzése folytán Dr. Váry Albert kir. ügyész, mint közvádlónak, a szabadlábbon lévő Bocu Széver vádlottnak Dr. Lázár Aurél ügyvéd mint védőnek jelenlétében az 1908 évi November hó 28 napján Nagyváradon megtartott nyilvános esküdtségi főtárgyalás alapján vád és védelem meghallgatása után következőleg.

Í t é l t:

A kir. törvényszék mint esküdtségi bíróság annak alapján hogy az esküdtek a vádlottra vonatkozólag eléjök terjesztett kérdésekre és pedig I. csoport I. főkérdésre:

»Büñös-e Bocu Széver vádlott mint felelős szerkesztő abban, hogy az Aradon megjelenő »Tribuna« című politikai napilapnak, az 1907 évi Márczius hó 20 ik napján kiadott 53-ik számában: »Egyszert kötelesség« felirat alatt közölt cikknek az 1277/1908 B. sz. vádhatározatban megjelölt szavaival az oláh nemzetiséget a magyar nemzetiség ellen nyomtatvány útján és annak terjesztése által gyűlöletre izgatta« hétnél több szavazattal igennel és ha »igen« erre a 2 különkérdésre:

»Bocu Széver vádlott a főkérdésben megjelölt hírlapi cikknek valódi szerzőjét kélt időben is annak nevezte e meg, a midőn az még felelőségre vonható lett volna,« »nem-mel válaszoltak, továbbá: a II. csoport következő I. sz. főkérdésre:

»Büñös-e Bocu Széver vádlott mint felelős szerkesztő abban, hogy az Aradon megjelenő »Tribuna« című lapnak az 1906 évi Deczember hó 1-én kiadott 213 számában, »Calvarul« cím alatt közölt hírlapi közleménynek a 8579/1908 B. sz. vádhatározathoz megjelölt szavaival, az ott felsorolt bűncselekményekért elítélt és ugyanott megnevezett egyéneket mint vétségek elkövetőit, azok elkövetése miatt, nyomtatvány útján és annak terjesztése által feldicsérte és nyilvánosan kitüntette?«

hétnél több szavazattal igen-nel végre erre a 2 sz. főkérdésre:

»Büñös-e Bocu Széver vádlott mint felelős szerkesztő abban hogy az Aradon megjelenő »Tribuna« című lapnak az 1906 Deczember hó 1-én kiadott 215-ik számában »Agitatiuni« felirat alatt közölt hírlapi közleménynek a 8579/1908 B. sz. vádhatározatban megjelölt szavaival, az ott felsorolt bűncselekményekért elítélt és ugyanott megnevezett egyéneket, mint vétségek elkövetőit azok elkövetése miatt, nyomtatvány útján és annak terjesztése által feldicsérte és nyilvánosan kitüntette?«

hétnél több szavazattal igen-nel válaszoltak: »Bocu Széver, — 34 éves, gör. kel. vallásu, sistaroveczii szül. aradi lakos, lapszerkesztő a »Tribuna« című lapnak, kereskedelmi akadémiát végzett, nős, 1 gyermek atyja, vagyontalan, a 8-ik honvédegyezred-tartalékos, — vádlottat mint felelős szerkesztő annak hogy mint felelős szerkesztő az Aradon megjelenő »Tribuna« című politikai napilapnak,— a az 1907 évi Márczius hó 20 ik napján kiadott 53-ik számában »Egy szent kötelesség« fel-

irat alatt közölt cikknek az 1277/1908 B. sz. vádhatározatban megjelölt szavaival az oláh nemzetiséget a magyar nemzetiség ellen nyomtatvány útján és annak terjesztése által gyűlöletre izgatta;

b) az 1906 Deczember hó 1-én kiadott 215 ik számában »Calvarul« és »Agitatiuni« felirat alatt közölt hírlapi közleményeknek a 8579/1908 B. sz. vádhatározatban megjelölt szavaival, az azokban felsorolt bűncselekményekért elítélt és ott megnevezett egyéneket mint vétségek elkövetőit, azok elkövetése miatt nyomtatvány útján és annak terjesztése által feldicsérte és nyilvánosan kitüntette,

egy rendű a btkv. 172 §-ának 2 bekezdésébe ütköző és minősülő nyomtatvány útján elkövetett nemzetiség elleni izgatás vétségében és ezzel a btkv. 98 §-ában meghatározott anyagi halmazatban lévő 1 rendű a btkv. 174 §-ának 1-ső bekezdésébe ütköző nyomtatvány útján elkövetett büntetők feldicsérésének vétségében,

bíróilag is bűnösnek mondja ki s ezért elítéli a btkv. 96. 97 §-ai 172 §. 1-ső bekezdése és a 174 §. 1-ső bekezdése alapján, — figyelem a btkv. 101 §-ában foglaltakra, — összbünteteskép 2 azaz kettő havi fogházra mint fő, és külön még az izgatás vétségéért, az 1892 évi 27 t. cz. 3 §-ában írt cizélokra fordítandó s ezen ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett,

a nagyvárad kir. ügyészséghez befizetendő 400 azaz Négyszáz korona pénz mint mellék büntetésre: és pénzbüntetés az 1848 évi 18 t. cz. 30 §. 3 pontja értelmében első sorban a »Tribuna« című lap biztosítékát terhel, és le nem vonhatóság vagy be nem hajthatóság esetén a btkv. 53 §-a alapján további 20 azaz Husz napi fogházra lesz átváltoztandó.

A Bpt. 480 §-a alapján kötelezi vádlottat, hogy az eddig felmerült 42 korona eljárási és a még felmerülhető eljárási és a felmerülendő tartási bünyügyi költségeket a fennálló szabályok értelmében a m. kir. állam kincstárnak térítse meg, ezen költségeket azonban az 1890 évi 48 t. cz. 4 §-a alapján vádlott igazolt vagyontalansága folytán egyelőre be nem hajthatóknak nyilvánítja.

A Bpt. 574 §-ának utolsó bekezdése alapján kötelezi a »Tribuna« című lap mindenkor kiadóját, hogy a jogerős ítéletet a Tribunalnak az ítélet kézhezvétele után megjelenő legközelebbi számában az 1848 évi 18 t. cz. 35 §-ában megállapított 200 korona pénzbüntetés terhe alatt tegye közzé.

I n d o k o k:

Az esküdtek a vádlottra vonatkozólag feltett I. csoport I. sz. főkérdést hétnél több szavazattal igennel s a 2 sz. különkérdést nem-mel,

továbbá a II. csoport 1-ső és 2 sz. főkérdéseket hétnél több szavazattal igen-nel döntvén e 12 cikként vádlottnak az ezen kérdésekben meghatározott bűncselekményekben való bűnőségét hétnél több szavazattal megállapították, de egyúttal megállapították azt is, hogy az I. csoport 1 számú főkérdésben meghatározott bűncselekmény tekintetében vádlott javára büntethetőséget megszüntetőök fent nem forog.

Mint hogy pedig az I. csoport 1 sz. főkérdésben körvonalozott tényállás a btkv. 172 §-ába ütköző nyomtatvány útján elkövetett nemzetiség elleni izgatás vétségének,

a II. csoport 1 és 2 sz. főkérdésekben körvonalozott tényállások pedig a btkv. 184 §. 1. bekezdésébe ütköző 1 rendű nyomtatvány útján elkövetett büntetők feldicsérésének vétségének tényálladékát állapítják meg s minthogy végül a a két bűncselekmény a btkv. 96 §. szerinti anyagi bűnhalmazatban áll egymással: ennélfogva vádlottat-e bűncselekményekben illetve azok anyagi halmazatában bíróilag is bűnösnek kimondani s ezért a rendelkező részben felhívott törvény §-ik alapján megbüntetni kellett.

Bár a vádhatóság 2 rendbeli a btkv. 174 §-ába ütköző büntetők feldicsérésének vétsége miatt emelt vádat a kérdéseket is ennek megfelelően hozta javaslatba és védő azoknak feltételét hozta javaslatba védő azoknak feltételét nem is ellenezte nem is ellenezte s bár az esküdtek mindkét főkérdést külön-külön hétnél több szavazattal igennel döntöték el s így e vétség tekintetében önállóan feltett két főkérdésre adott igenlő válaszszaal állapították meg vádlott bűnösségét, mindazonáltal a kir. törvényszék, arra tekintettel, hogy a büntetők feldicsérését eszközöző hét

cikk ugyan egy lapnak ugyanazon számában jelent meg, hogy a két cikk ugyan azon tárgy körül forog s ugyan azon jogsértést tartalmazza; s az elkövetés eszközének tárgyának idejének egysége szerint csak egy vétséget állapított meg.

A büntetés kiszabásánál enyhítő körülményként mérlegelte a kir. törvényszék azt, hogy nincs megcáfolva, miszerint a cikkek megjelenése alkalmával vádlott tényleg távol volt, s így csak mulasztása folytán kerültek azok a lapba, továbbá hogy a fokozatos felelősség sorrendjében csak másodlagos felelősséggel tartozó szerkesztőként vonatott felelősségre: súlyosító körülményként vette azonban figyelembe, hogy a vádlott a nyomtatvány útján elkövetett izgatásért már büntetve volt s ezeknek egybevetése folytán tekintettel a bűnhalmazatra és a btkv. 92 §-ának alkalmazását indokoltnak nem találta; hanem tekintettel hogy a btkv. rendelkezései szerint a nyomtatvány útján elkövetett nemzetiség elleni izgatás államfogházzal és pénzbüntetéssel a nyomtatvány útján elkövetett büntendő feldicsérésének vétsége pedig fogházzal büntendő a btkv. 101 §-ában foglalt rendelkezésnek megfelelően a rendelkező részben meghatározott szabadságvesztés büntetést és pénzbüntetést találta az elkövetett cselekményekhez megfelelőnek és kiszabandónak.

Az ítélet egyéb intézdedései a felhívott törvény §-ain alapulnak.

Nagyváradon 1908 évi november hó 28.

Fábry Albert Olvashatatlan aláírás
esküdtségi jegyző. esküdtségi elnök.

12860/1909. B. sz.

Olvashatatlan aláírás.
kir. tvszéki elnök h.

3538 szám.
1909. B.

Hivatalos másolat.

Ó Felsége a király nevében a m. kir. Curia

nyomtatvány útján elkövetett izgatás és feldicsérés vétségei miatt vádlott Bocu Széver elleni bünyperben — amelyben a nagyvárad kir. törvényszék, mint esküdtségi bíróság, 1908 évi november hó 28-ik napján 20290 sz. alatt ítélt, — a kir. ügyésznek, továbbá a vádlottnak és védőjének ez ítélet ellen közbevetett semmisségi panaszát 1909 évi május hó 12-ik napján tartott nyilvános tárgyaláson bírálta alá vevén, a koronaügyésznek és Dr. Edvi Illés ügyvédnek, mint a vádlott védőjének meghallgatása után következő

végzést hozott:

Vádlottnak és védőjének a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján bejelentett semmisségi panaszát visszautasították, a többi semmisségi panaszok pedig elutasították.

I n d o k o k.

A vádlott és védője által a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján bejelentett semmisségi panasz, mint törvényszerűen meg nem jelölt, a Bp. 434. §-a értelmében visszautasítandó volt, mert azzal a nyilatkozattal, hogy nem forog fenn büntendő cselekmények tényálladék, nem jelöltek meg semmisségi okot és a védekezésből sem tűnik ki, hogy a vádlott terhére rótt tettek, az esküdtek határozatában foglalt ténymegállapítások daczára, miért nem tartják a büntetőtörvény rendelkezései alá vonhatóknak.

A kir. ügyész a Bp. 385. §. 1. b) pontja alapján azért használ semmisségi panaszt, mert a vádlott csak egyrendbeli a Bp. 174. §-ába ütköző vétségben mondatott ki bűnösnek.

A panasz alaptalan. A Btk. 174. §-ába ütköző mindkét cikk ugyanazon lapszámában, a »Tribuna« 1905 évi 215 számában jelenvén meg, egységes közzétételi cselekmény áll fenn, s mint hogy a sértett jogtárgy is (a magyar állam belbékeje) egységes: a cikkek között oly jogi kapcsolat jött létre, melynélfogva az esküdtségi bíróság azokat tévedés nélkül foglalhatta egységbe.

A vádlott és védője által, a Bp. 385. §. 3. p. alapján bejelentett semmisségi panasz szintén alaptalan, mert vádlottnak hasontermészetű cselekményért büntetett előlete mellett, a Btk. 92. §-ának alkalmazása indokoltnak nem található.

A semmisségi panaszoknak vissza nem utasított része ezek szerint alaptalan lévén, az a Bp. 437. §. negyedik bekezdéséhez képest elutasítandó volt.

A védő által a fő tárgyaláson az esküdtbiróság közbeszédő határozata ellen, a Bp. 384. §. 9. p. alapján bejelentett semmisségi panasz az ítélettel szemben nem érvényesítve, ez irányban határozathozatalnak helye nem volt.

Tekintettel arra, hogy a védő a mai tárgyaláson a lap 1907 évi 53 számában »Egy szent kötelesség« cimen Slavici János neve alatt megjelent cikkre nézve a vádlott sajtójogi felelősséget kétségbe vonta s azt vitatta, hogy vádlott a közlemény szerzőjét kellő időben megnevezvén, mint szerkesztő nem büntethető és ellene bünvádi eljárás nem lett volna indítható: a kir. Curia ezt a közleményt, mely a Bp. 385. §. 1. c) pontjának semmisségi esetét foglalná magában, az idézett §. utolsó bekezdése értelmében hivatalból tette vizsgálat tárgyává.

Az iratokból kiténik, hogy vádlott 1907. jul us 6-án történt kihallgatásakor kijelentette, hogy a cikket még mint szerkesztő sem tartozik felelősséggel, mert az távollétében tettett közzé a segéd-szerkesztő Iova N. János által; szerzőt azonban nem nevezett meg. Iova N. János 1907. aug. 3-án a vádlott által előadottakra nézve kihallgatván azt vallotta, hogy a cikket »átdolgozta« és »elválta« a felelősséget. A vádirat elleni kifogásokban vádlott már olyképp kívánta a felelősséget magától elhárítani, hogy a külföldön tartozkodó Slavici Jánost, mint a cikk vázlatának szerzőjét, Iova N. Jánost pedig mint a vázlatban beküldött cikk »kidolgozóját« és közlétezőjét nevezte meg.

Hogy Slavici megnevezése a vádlottat nem mentesíti, kétséget nem szenvedhet, mert Slavici Romániában tartózkodik, az utóbbi állammal kötött és az 1902. XI. t. cikkel becikkelyezett kiadási szerződés pedig a vád tárgyává tett cselekményekre nem terjed ki. Csak az lehet tehát kérdés, hogy Iova N. Jánosnak a fentebb leírt módon való megjelölése a vádlott sajtójogi felelősségét áthárija-e?

Az alsóbiróság úgy a vádlott vizsgálati vallomásaiban, mint a kifogásaiban érvényesített mentességi okot a vádhatározatban hallgatag mellőzte ugyan, de minthogy a vádlottat vád alá helyezte, kétségtelenül tanusította, hogy a per alkori állásában az előző felelős személyt nem találta kellően megnevezettnek, vagyis Jovát nem tekintette szerzőnek. A fő tárgyaláson a vádlott ismételte kifogását és e cimen az eljárás megszüntetését kérte; indítványával elutasítván e határozat ellen semmisségi panaszt jelentett be, de azt az ítélettel szemben fenn nem tartván, a kérdés ezen a cimen elbírálás tárgyává nem volt tehető.

A kir. Curia úgy találta, hogy Iova N. János a per adatai alapján nem volt oly személy, ki mint szerző felelőségre lett volna vonható (S. T. 33. §.) Az a körülmény, hogy valaki a felelősséget »elválta«, még nem jelenti azt, hogy ő a sajtótörvény értelmében szerző, mert ennek tárgyilag kell igazolva lennie; már pedig Iova azon további előadása, hogy ő a cikket »átdolgozta«, nem egyértelmű a szerzőséggel. Ez az »átdolgozás« minőségétől és mérvétől függ, ami az áltólóg »átdolgozott« fogalmazvány hiányában megállapítható nem is volt. Ehhez járul, hogy a fő tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt megjegyzés szerint Iova is Romániában tartózkodik, tehát felelőségre vonható a fentebbi okokból szintén nem volt. A védelem azon érvelését, hogy a felelőségre vonás lehetősége az eljárás megindítása idején Jovára nézve fenforgott s így vádlottra a S. T. 33. §-a nem alkalmazható, elfogadni nem lehetett, mert a felelőségre vonhatóság, a törvény helyes magyarázata szerint az ítéltbíró általi feleletre vonhatásra értendő, máskülönben az előzőre való bármily alaptalan hivatkozás mentesítene a terheltet, ha előbbinek sikerülne a bíróság hatalom-

köréből ítélet előtt kivonni magát; ami nem volna egyéb, mint a törvény kijátszásának lehetővé tétele s a fokozatos felelőség céljával nyilván ellenkezik. Mindezeket felül figyelembe veendő jelen esetben az is, hogy a védő indítványára az esküdtbiróság külön kérdést tett fel arra nézve, a vádlott a szóban levő cikk szerzőjét kellő időben bejelentette-e, amire az esküdt »nem« mel választottak. E kérdés feltevése a törvény szempontjából kifogás alá esik ugyan, mert a kért tény nem vonható a Bp. 356—360 §§. alá. De ez mit sem változtat azon, hogy a tény, mely érdemileg ma az I. csoport főkérdésére adott igenlő válasszal el volt döntve, az esküdtnek a mellékkérdésről újól megállapították.

A mai tárgyaláson felhozott semmisségi okot tehát a kir. Curia hivatalból sem vette figyelembe. Kelt Budapesten, 1909 évi május hó 12-én.

Bernáth Géza s. k. Tarnai János s. k. előadó.

A másolat hitelésül:

Kreise kiadó.

Redactor responsabil Constantin Savu. »Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.

**Asudarea mânilor!
Asudarea picioarelor!
Asudarea subțioarelor!**

Încetează în decurs de o oră dacă folosim

„Sudoran“ -ul a lui Molnár.

Copiile epistolelor de recunoștință sunt autenticate de notarul public:

Stim. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN« comandat dela Dta, vă mărturisesc, e bun și mi-a folosit. Primiți mulțămitea mele. Cusțimă Cont. S. P.

On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt«, Szombathely. Nu pot înțelăsa ca să nu vă fie cunoscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN« contra asudării picioarelor și subțioarelor are efect surprinzător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. înretr., R. St. Die! Din »SUDORAN«, leac contra asudării picioarelor, mânilor și subșuorilor am procurat încă pentru 3 persoane, și întrebându-i despre rezultat, l-au laudat foarte. Cu stimă A. S. învățător, Gy.

St. Dle apothecar Molnár! Răspunzând la cerțea d-tale, am cea mai mare recunoștință pentru »SUDORANUL« d-tale. Pentru că și eu am suferit în mare măsură de asudoarea picioarelor și după două massage m-a trecut de tot. Am mântuit și alți mulți cu productul d-tale și te rog să-mi mai trimiți 2 sticlețe — și acestea pentru alții. Am rămas cu stimă G. K. ospătar S.

St. Dle apothecar! Am primit »SUDORANUL« comandat, contra asudării de picioare, mâni și subșuori. Credemă, că cine-l folosește după rețeta prescrișă, îl alină de neprețuit. Cusțimă F. E. coafăr, F.

Așa zisul »SUDORAN« contra asudării de picioare, mâni subșuori, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din patrie, ci și străinătății, întrucât »SUDORANUL« întrece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Iți datoriez mulțămitea, că m'am scăpat de boala nepăcută. Salut R. A. învățător A.

Se poate comanda la pregătitorul

Molnár János apothecar în Szombathely.

Prețul unui flacon 1 coroană 40 fileri.

Un flacon mic de probă 70 fileri.

Numai »Sudoran« provăzut cu marcă să se primească

Economie.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 31 Iulie 1909.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jumătate:

Griú pe Iunie 1909	27.16—27.18
Secară pe Oct.	19.72—19.74
Cucuruz pe Iulie	15.70—15.72
Ovăs pe Oct.	15.28—15.30
Rapiță pe Aug.	27.70—27.90

Prețul cerealelor după 100 klgr. a fost următorul:

Griú nou	
De Tisa — — — — —	29 K. 40—30 K. 70 fil.
Din comitatul Albei — — — — —	29 » — — — — — 30 » — — — — —
De Pesta — — — — —	29 » — — — — — 30 » — — — — —
Bănățănesc — — — — —	29 « — — — — — 30 » — — — — —
Ardelenesc — — — — —	29 » — — — — — 30 » — — — — —
De Bacica — — — — —	28 » 90—30 » — — — — —
Secară de calitatea I. — — — — —	19 » 19—20 » 05 «
Secară de calitatea mijlocie — — — — —	19 » 70—19 » 95 »
Orzul de nutreț, calitatea I. — — — — —	16 » 40—17 » 40 »
Orzul de calitatea a II. — — — — —	15 » 40—15 » 80 »

Poșta administrației.

Dr. C. D. Corompa. Am primit 12 Cor. abonament până la 31 Dec. 1909.

Ioan Ovesea. Cernatfaleu. Am primit 10 Cor. abonament până la 1 Oct. 1909.

„Wällischhof“

sanatoriu

aranjat după sistemul dr. Lahman cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizicale și dietitice, 1 oră și jum. depărtare dela Viena în regiune romanțică și sănătoasă.

Posta și Telegraf: Maria Enzensdorf (bei Wien).

Cu deslușiri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului

Dr. Marius Sturza.

Caut

un cancelist cu praxă, care să știe luca și la mașina de scris. Salar lunar 80 cor. Reflectanții să se adreseze la Dr. G. Popa, avocat, Bufeni.

Un candidat de avocat

imediat ală aplicare în cancelaria avocatului Dr. Pavel Obădeanu în Becicherecul-mare (Nagybecskerek, comit. Torontál).

Tînăr,

absolvent de 6—8 clase medii se primește ca practicant în farmacia Krebs, Arad, cei cari vorbesc limba română sunt preferiți.

Fabrica de spălat cu aburi

„KRISTALY“

Kristaly gözmosó gyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Cu mașinăriile sale cele mai moderne, aranjată cu puteri electrice, spală, caldă și curăță albituri bărbătești și de dame, și tot felul de lingerie cu prețuri moderate. — La o sumă ce trece peste zece cor., pachetul se retrăsite porto-franco.

Crema de viorele „Ideal“

este mărgăritarul cremelor. Feței îi dă culoare nespus de albă; cel mai excelent mijloc pentru conservarea feței contra sbrăciturilor, pistruilor și sgrăbunțelor. Efect neîntrețut, grabnic și surprinzător. Prețul unei tegle expediată francat, dacă suma se trimite anticipativ, 1 cor. 10 fil.

Regulator pentru păr, care îi redă părului culcarea originală; prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 2 cor. — — — **Mijloc pentru văpsirea părului**, care după o mică folosire negrește foarte frumos părul. Prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 6 cor. — — — **Blondine** care dă părului culoare foarte frumoasă blondă. Prețul unei sticle cu modul pe întrebuințare 2 cor. — — —

Se pot comanda dela: **MOLDT BÉLA** farmacist, laborator cosmetic **GYERTYAMOS** (Temes m.)

„AURORA”

Intreprindere Română în New-York 204 — W. 14 th. st. — Director: Dr. E. Lucaciu.

Fondată și incorporată conform legilor statului Illinois în 1909. În toate afacerile referitoare la America, cereți deslușiri dela firma „Aurora”.

Banca Română „Aurora”. Dacă cineva dorește a trimite bani din America în țara veche, ori are bani de depunere să se întoarcă la banca română „Aurora” din New-York 204 — W. 14 th. str.

Librăria „Aurora”. De doriți criee soi de cărți, de rugăciuni, de cetit, de lavătat, cereți catalogul librăriei noastre care este cea mai mare și mai bogată librărie românească din America.

Dacă vreți să călătoriți în America, ori din America în țară, cereți deslușiri și cumpărați bilete de vapor dela întreprinderea „Aurora” 204 — W. 14 th. str. New-York. Pe ori ce linie vă putem vinde bilet.

Dacă cumpărați dela noi bilet pe vapor veți primi adăpost în casa română de emigrare „Aurora” 204 — W. 14 th. str., care este singura întreprindere română incorporată după legile Statelor-Unite.

Toți românii cari vin ori pleacă din America, ori sunt în America, sunt rugați a informa biroul central „Aurora” despre locul unde petrec ori unde s'ar muta cu locuința ca să fie ținuți în evidență în registrele casei de emigrare și la toate împrejurările să se poată da deslușiri la aceia cari le-ar dori.

Dacă cineva dintre emigranți dorește să cumpere pământ în America să ceară informații dela întreprinderea „Aurora”.

Toate epistolele să se trimită la adresa;

E. Lucaciu, director, 204 — W. 14 th. str.

— New-York S. U. A. de N. —

Cine dorește răspuns este rugat a alătura o marcă de 30 fil. ori 5 cents.

În atențiunea proprietarilor de pământ și grădini!
Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că cea mai bună și recunoscută de neîntrecută

compoziție de gunoi artif. numit „Borda”
am luat-o în depozit și numai la mine se afă în prețurile originale ale fabricei. Deși înalte de a vă procura gunoi artificial, să vă adresați mie și să cereți prețul și cantitatea aproximativă.

După folosirea gunoierului artificial, produs îndoit și întreit.

Ifj. Nestler József
Temesvár Józsefváros.

Acest gunoi artificial (fabricat) se vinde în cutii de tinichea de 1/2 și 1 klgr., apoi în saci de 5, 50, 70 și 100 klgr.
Compoziții separate pentru trandafiri, flori, vile, pepeniște, tutun, cartofi, verdețuri, di'orile plante și ierburi.

În Timișoara se capătă:
BELVAROS: Emma virágterem JÓZSEFVAROS: Nestler József
Koronaherczeg-utca 3. mag és virágkereskedés, Kossuth-utca 4.
Telefon 954. Telefon 283.

Acum e cel mai bun timp!

GEORG DÉCSI

măiestru de instrumente muzicale

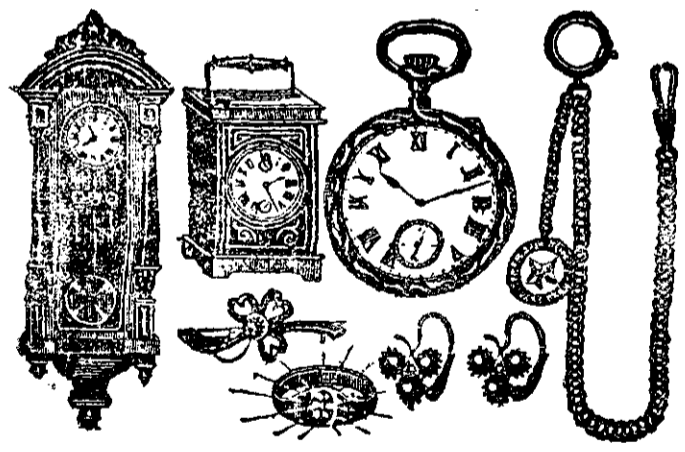
SIBIU, str. Ocnei Nr. 10.

Magazin de tot felul de instrumente muzicale, depozit bogat de cele mai bune coarde. Primește și execută prompt tot felul de comande din provincie, precum reparaază bine și ieftin orice lucrare ce aparține acestei ramuri.

IOSIF SCHULLER, optic și orologier

SIGHIȘOARA (Segesvár) Bayergasse 20.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de oroloage de buzunar și de părete și oroloage deșteptătoare, precum și articlii optici.

Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Inele de logodnă după măsură.

Toate lucrările de bransa aceasta se execută cu specialitate, garanță și cu prețuri ieftine.

Prima institut sudungar de auritură artistică a lui **E. I. SPANG** sculptor și auritor

TEMESVÁR - Erzsébetváros strada Templom Nr. 5.

Premiat cu diploma de onoare și cu medalia de aur în București, și cu alte medalii de argint la diferite expozițiuni.

Face cu prețuri moderate:

— iconostasuri, altare — amvoane, jertfelnicuri, —

primește renovarea și aurirea iconostaselor vechi, altarelor, a jertfelnicilor și a amvoanelor, precum și a tot felul de lucrări în bransa aceasta.

Prima fabrică de mașini agricole și întreprindere de săpat fântâni adânci din Sălmar.

SZATMÁR strada Teleky 8.

Șeful firmei **PROBST MÁTYÁS**

Primește:

instalări de mori de aburi și motoare cu ulei, sfredelirea de fântâni arteriane, conducturi de apă și pompe de apă de orice sistem, aporate pentru uscatul nutrețului, reparații de automobile și de motoare cu benzină și orice lucrări atingătoare de această bransă cu prețuri avantajoase.

Depozit permanent de mașini cu aburi și de pompe.

RICHTER și ZEPENEU

pietrari

BISERICA-ALBĂ Szászka-ut 112. — **VÂRȘET** — Ferencz József-tér 23.

Recomandăm on. public din Vârșet și jur cele mai moderne

monumente mor mântale

de granit negru șvedian, sienit, labrador, marmoră albă de Ruschița, trachit pentru cripte și pentru tot felul de zidiri.

Liferăm din piatrăria proprie totfelul de lucrări de bransa piatrăriei. Depozit de pietrii de hotare.

DROGUERIE.

Dubiniewicz Oszkár

comerçant de articole medicale, chimice și parfumuri.
Kolozsvar, str. Deak-Ferencz nr. 8.

Chiag litr. 3 cor.

Aparate de fotografiat și tot ce se ține de ele, hârtii și articole chimice, Aparate dela 8—200 cor.

Petrol-China cel mai bun mijloc contra mătretii a căderii părului și cărunțirii. Prețul Cor. 1.20.

TRISKA J. Primul depozit de piane — din tot Ardealul — Cluj — Kolozsvar, Sétatér-utca Nr. 10.

Recomandă pianurile și pianinele sale provenite din fabricile celebre din țară și străinătate, precum și atelierul său de reparat instalat din nou, în care pianurile vechi și stricate să repară repede, prompt și ieftin cu mijloace moderne. — PLANURI CU CHIRII IEFTINE.

Fritsch & Connert atelier de ghete. Mediaș — Medgyes.

Lucru de mână garantat.

- Ghete de șevro pentru domni . . . K 11.—
- » » box » » » . . . K 11.—
- » » șevro pt dame cu bumbi K 10.50
- » » » » » cu șirete K 9.50
- Jumătăți de șevro pentru dame . . . K 8.—
- Ghete tari de muncitori dela . . . K 6.80
- Ghete de copii dela . . . . . K 3.—

Material de la clasă.

Crema de lapte

are efect așor alcalic, și în urma acestei însușiri excelente întrece stricăcioasele albiți de față ensuroase, nu este unsuroasă, nu pătează și depărtează tot felul de necurătenii de pe față. — Pielea feței, mâinile în câteva zile le face catifelate, albe ca neaua și se poate folosi oricând ziua. Prețul unei tegle mici 50 fil., una mare 1 cor. Săpun de cremă de violele preț 70 fileri.

Se află de vânzare la **Berta Kálmán, farmacist** în **Maria-Radna**, la farmacia „Răscumpărătorul”. Tot felul de leacuri din țară și str. se vând cu prețuri moderate.

Prima firmă de motoare sudungară.

SCHMEREK și SZABÓ

Temesvár-Jószefváros, Bonnáz-u. 14.

Recomandă motoare mánate cu uleu brut, benzina și cu gaz de prima calitate, precum și orice articoli tehnici uleiuri, instrumente și mașini. Primește instalațiile de mări pentru măcinat. — Atelier de reparat propriu! — Catalog de prețuri se trimite gratuit și francat.

Cele mai moderne mobile de fier și aramă și cele mai practice bănci igienice de școală și moblarea locuințelor, hotelurilor, spitalelor și școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda
Brassó, str. Fekete nr. 33.
— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

In atențiunea bicicliștilor!

Cea mai ieftină sursă de cumpărat:

Bici letă engleză, ajustată complet, cu garanță de 2 ani . . . Cor. 90.—
gumi din șuntru . . . 2.50
„ afară . . . 4.50
1 păr. pedale eng. . . 4.—

Totfelul de țări pentru biciclete cu prețuri cele mai moderate. Mare magazin de gramofone și plăci.

KATZKY ANTAL, mehanic
— TIMIȘOARA - CETATE, Jenőherczeg-utca. —
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 692.

JOHANN BARTHEL
sculptor, auritor și fabricant de iconostase și altare
BRASOV — BRASSÓ, Kereszt-utca 1.

Fa e cu prețuri moderate:
iconostasuri, altare amvoane, jertfelnicuri

primește renovarea iconostaselor vechi, a altarelor, a jertfelnicilor și a amvoanelor, precum și tot felul de lucruri în bransa asta; cu concursul pictorilor renumiți pentru pictarea icoanelor, precum și tot felul de aurituri.